

2018. április
május

Tanykpayeva Aliya

RingFeszt
Kékszakállú100
Primavera

Ókovács Szilveszter
Csiki Gábor
Szvéték László
Barabás Éva

A vezetés élménye

EGY ÚJ KORSZAK NYITÁNYA.

 AZ ELSŐ BMW i8 ROADSTER.

BMW i8 Roadster átlagfogyasztás: 2,1 l/100 km. CO₂-kibocsátás: 46 g/km.

Tisztelt Operarajongók!

Giacomo Puccini az olasz operatörténet utolsó nagymestere, akinek művei a mai napig képesek emberek millióit lenyűgözni és megindítani. Majdnem száz év telt el azóta, hogy 1924-ben elhunyt, de darabjait azóta is a legtöbbet játszott és legnépszerűbb operák között tartjuk számon. Puccini nagyon fontos személyiség a Casa Ricordi életében. A kiadó már karrierjének kezdete óta – amikor is a szerző részt vett a Concorso Sonzogno versenyen a *Lidércek* című operájával – nagyban hozzájárult a zeneszerző művészi fejlődéséhez, valamint alkotásainak terjesztéséhez szerte a világban.

Puccini zenéjének hihetetlen modernsége és nemzetközisége az Opera következő szezonjában is visszaköszön. A Magyar Állami Operaház – bármely más operaházhoz hasonlóan – mindig is játszott olasz repertoárt, ezen belül rendszeresen műsorra tűzi Puccini zenedrámáit, ami nagy büszkeséggel és elégedettséggel tölt el minket. A 2018/2019-es évadban azonban a világon egyedülálló módon a mester valamennyi, szám szerint tizenkét operája megszólal két hét alatt a *PucciniFeszt* keretében színpadi előadásban, amely páratlan esemény és hatalmas erőfeszítés eredménye. Meggyőződésem, hogy magyar barátaink ismét nagyra értékelik majd ezeket a zeneműveket, hiszen még a kevésbé ismertek is óriási felfedezéseket rejthetnek, s ezt az Opera magas minőségű produkciói biztosítják.

Zeneműkiadóként és olaszként is örömmre szolgál, hogy együtt dolgozhatunk: Puccini zenéje erőteljes üzenetet hordoz, amely egyesít bennünket, és emlékeztet a közös kulturális örökség mélységére és gazdagságára.

Cristiano Ostinelli
igazgató, Casa Ricordi

Fotó: HSO

6

10

22

30

38

64

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETTINTÉZET
BALETT

OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

OPERA
GYERMEKKAR

3	TISZTELT OPERARAJONGÓK! Cristiano Ostinelli beköszöntője
6	FOLYTATÁSRA HANGOLVA Ókovács Szilveszter-interjú
10	„MA TÖBBET TUDOK NYÚJTANI” Tanykpayeva Aliya
14	SZÍNHÁZ A TEMPLOMBAN GermanLateNight
16	A RINGEN ÁT AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGIG RingFeszt
18	PÁROKRA LETT A KÉKSZAKÁLLÚ Kékszakállú100
22	SZÍNÉSZLÉLEK Beszélgetés Szvétek Lászlóval
26	VÁRAKOZÁSSAL TELVE Bérletezés és évadkampány
28	VIHAROS FEHÉRSÉG A Porgy és Bess® nemzetközi visszhangja
30	KARAMAZOVÉK A SZÖVŐGYÁRBAN Az újpesti balett próbateremben jártunk
34	AZ EGYRE LÁTHATÓBB LÁTHATATLAN Rekonstrukció
38	„MÁSFÉL ÉVRE ELŐRE KELL GONDOLKODNOM” Interjú Csiki Gáborral
41	ÚJ PUCCINI-RELIKVIA AZ OPERÁBAN Archív
46	SZELLEMIÓRIÁS Tóth Aladár

48	KIRÁNDULÁS A KINCSESBÁNYÁBA Kamarazenei koncertek
50	TAVASZI ZSONGÁS Primavera
52	MŰKÖDTETNI ÉS MEGŐRIZNI Kulissza: gondnokság
54	TÚRAÚTVONALAK MENTÉN Kárpát-Haza OperaTúra 2., 3.
56	ÜTKÖZÉSEK A rajnai sellők
58	MEGKERÜLHETETLENÜL Porgy és Bess®
62	MŰPÁS ÉLMÉNYEK Opera a Müpában
64	KÖZELEDNI A ZENÉHEZ Operarajongó: Barabás Éva

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Hajdú Lívia

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Molnár Kinga | Mona Dániel | Kozár Alexandra | Oláh András | Pallós Tamás | Szabó Z. Levente
Szemere Katalin | Ur Máté | Várhegyi András | Verasztó Annamária | Zsírny-Rummer Zoltán

FOTÓ: Berecz Valter | Csibi Szilvia | Csillag Pál | Darabos György | Debreceni Nemzeti Színház | Emmer László | Éder Vera | Gaby Gerster Győri Nemzeti Színház – Máthé András
Herman Péter | Huszti István | Fabio Lovino | Nagy Attila | Operaház Archivuma | Operaház Emlékgyjűteménye | Tomas Opitz | Pályi Zsófia | Pécsi Nemzeti Színház
Rákossy Péter | Origo - Polyák Attila | RTI Klub – Nánási Pál

Folytatásra hangolva

Fotó: Emmer László

2016 után 2017-ben is a világ „legdolgosabb” dalszínháza a Magyar Állami Operaház lett a Bachtrack brit portál adatai szerint, a Magyar Nemzeti Balett pedig a kilencedik legtöbb előadást táncolta. Ezzel párhuzamosan az emberi erőforrások minisztere 2023-ig újból Ókovács Szilvesztert nevezte ki az intézmény élére, így a 2011 óta kormánybiztosként, majd 2013-tól főigazgatóként dolgozó vezető az időtartamot tekintve olyan elődök nyomába érhet, mint az egy-egy évtizedig irányító, és meghatározó korszakokat teremtő Radnai Miklós vagy Tóth Aladár. E kivételes teljesítményekről és a jövő céljairól kérdeztük főigazgató urat.

Filip Viktória

Radnai Miklós Wagner-, Verdi- és Mozart-ciklusai, az ifjúság megszólítására tett törekvések, az Emléktár megalapítása, Otto Klemperer szerződtetése Tóth Aladár által rímelni látszik a jelenlegi tematikus évadokra, az *OperaKalandra*, az *OperaTrezor* kiadványaira, és a rendszeresen fellépő világsztárokra. Az intézmény fénykorszakait meghatározó elődökre mennyiben tekint példaként, vagy inspirációként?

Nem lenne szégyen bevallani azt sem, ha tőlük, a nagy elődöktől vennénk ötleteket, de az igazság az, hogy számomra mindig utólag derül ki, hogy az alapproblémák nagy része mennyire nem változik. Ez viszont azt is jelenti, hogy a célok ugyanazok, de

más eszközrendszert kell használnunk egy felületén nagyon más korban, tehát mindig óvnám magunkat a múlt másolásától. Nem lesz már egymillió fizető néző egy szezonban, nem lesznek százötven előadásos bérletek sem, nem írnak naponta több kritikát is az előadásainkról, és nem jön el Puccini, hogy betanítsa *A Nyugat lányát*.

Mire lehet garancia egy-egy hosszabb igazgatói ciklus?

Kevesebb esélye van az intézményi kezelőszervek ide-oda rángatásának, ha nem változik a kapitányi híd összetétele, és ha valamit huzamosabban van módunk megismerni, annak elmélyültebb tudása bizonyára nem lesz haszontalan. Középtávon maga a szervezet, a szakma, a kormányzat

és a közvélemény is értékelni szokta, ha valami stabilan, kiszámíthatóan (jól) működik – hosszútávon viszont az egészségre ártalmas lehet: ebben a székben húsz évet ülni nem lehet büntetlenül. Nem is ült még senki, maximum tizenkettőt: idővel ellaposodhat a buzgalom, de a stressz úgylis megteszi a magáét...

Tudható, hogy új periódusában az európai élvonalba kerülést, valamint a már lezajlott repertoárcserét követően a minőség növekedést tűzte ki célul. Ezt a premierek számának csökkentésével, hosszabb, nyugodtabb próbaidőszakokkal, bérrendezéssel, és az ezekhez kapcsolódó forrásigényt újragondolt állami támogatással oldaná meg. Ez utóbbit

segítené a Magyar Állami Operaház speciális jellegét figyelembe vevő törvénytervezet, amely várhatóan 2018 őszére kerülne a kormány elé. Hol tart jelenleg a megvalósítás?

A normaszöveg írásánál. A koncepció rég érlelődik, tudjuk, mely 12-15 kérdés rendezése kell, hogy a része legyen, s miként. Mire az új országgyűlés feláll, meglesz az első körös szövegszerű javaslat, más kérdés, miként sikerül majd egy – talán új – miniszteriális rendszeren átverekednünk. Ha legkésőbb 2019 tavaszán elfogadná a Ház, még mindig időben lennénk, és ezt nem látom ma sem lehetetlennek.

A Föld másik féltekéjén nemrég fejezték be a sydney-i operaház felújítását, a milánói Scala pedig már tizenöt éve birtokol egy, a jelenleg is épülő Eiffel Műhelyházhoz hasonló komplexumot. A Műhelyház felépítése és az Andrássy úti Ybl-palota korszerűsítése után a két épület infrastruktúrája nemzetközi mércével mérve milyen szinten áll majd?

Nincs két azonos típusú felújítás. Sydney-ben parciális korszerűsítés történt néhány hónap alatt, a Scalát anno évekre bezárták, de kifejezetten puritán lett kívül-belül, inkább technológiailag zárkózott fel. A brüsszeli La Monnaie szintén részleges munkálatok után most nyitott ki, de nem lehet úgy lefotózni előlről, hogy az ember ne omló falakat lásson. A mi Operaházunk egyszerre tér vissza ybli ősalapotához és építi maga alá a legmodernebb technikát, s mindezt két év alatt: mintha az összes receptből a legfinomabb megoldásokat választanánk. Az Eiffel létező nagypályára lép majd be az ugyancsak 2019-es átadáskor, de rögtön éllavasnak várom: gyártótelepe, próbacentruma, raktár-bázisa, képzőhelye minden komoly operaháznak van, de mindez együtt,

ráadásul egy hihetetlen méretű ipari műemlékben sehol sem valósult meg – mi pedig ezt építhetjük!

Öt éve nyitott újra az Erkel Színház. Ez idő alatt kiderülhetett, melyek az akkori beavatkozások erényei és hibái. Az előreláthatólag 2021-ben kezdődő munkálatok ez utóbbiak korrekciói lesznek, vagy inkább egy nagyobb léptékű, az eddigieken túlmutató, szintén az európai színvonal elérését segítő átépítés várható?

Igen, az Erkelről 2020 legvégén elbúcsúunk, hogy itt is meglegyen az a szűk két esztendő, amely a gondos építés előfeltétele. A 2013-as ráncfelvarrás nem vész kárba, mert az döntően a nézőteret érintette, most pedig a zenekari mellvédtől hátrafelé, üzemi irányba kell előbb nagy irtást, majd a régivel kiterjedtebb visszaépítést kezdenünk. Az Operaházzal kompatibilis színpadnyílás, árok és főszínpad kell, ugyanaz a felső- és alsógépészet, az Andrássy úti hátszínpaddal korreláló oldalszínpad és több új, csoportos gyakorlóterem, öltöző. Semmiképp sem korrekció, hanem egy többcélú modern zenés színház kialakítása a cél még akkor is, ha valamilyen látványos optikai eljárással, talán vetítéssel, de régóta szeretném már az 1911-es, gyönyörű népopera homlokzatát is felvillantani. Ott, akkor dőlt el a mostani esélyünk: ha csak az Ybl-palota létezne, Budapest nem volna ekkora kultúrfőváros.

Bő egy hónapja tért haza a négyszáz fős karaván a Kárpát-Haza Operatúráról. Az összesen tizenhat várost érintő turné utolsó állomása Zágráb lesz, ahol szeptemberben Kárpát-Haza Plusz címmel szintén a Hunyadi László és A víg özvegy balettváltozata látható majd, október végétől pedig New Yorkban, a Lincoln Center részét képező David

H. Koch Theaterben hat opera- és balett esttel vendégszerepelnek az Opera művészei. Miért tartja lényegesnek ezeket az országhatárokon és óceánon is átívelő, magyarokhoz és más nemzetekhez egyaránt elérő utazásokat, és milyen tervei vannak a külföldi szereplésekkel kapcsolatban a közeljövőben?

Mivel a mi Operánk egy kis ország monopóliuma, vállalásaink is nagyobbak, mint egy első osztályú színházé valahol a világban. Nekünk az egész magyarság összművészeti forrásává kell lennünk, és a Kárpát-Haza túság abban segítenek, hogy ez ne csak lózung legyen: időnként a hegynek is mennie kell Mohamedhez, vagy inkább Mózsizhoz. New Yorkba vinni a táncosainkat vagy a *Bánk bánt* pedig országimázs-feladat is a társulat inspirálása mellett: egyébként nemzeti operánkat Dél-Koreában is bemutatjuk jövőre. A méretek pedig a felelősség nagyságát is jelzik, és nem szabad csodálkozni rajtuk: egy ekkora intézménynek illik nagyokat gurítania.

Ötszáz oldalas pályázatában tíz tematikus évad tervét vázolta fel. Most hogyan látja, 2023-ban ismét ringbe száll?

Bármikor felteszek egy tematikus évadtervet két óra alatt, ez nemhogy nem gond, de szellemi izgalom is, amit élvezek. A megvalósítás sokkal keményebb, kezdődik a játsszói rend kitisztázásán, folytatódik a próbarend beosztásán, ami már hónapokig tart, és képes szétcsúsztatni bármiféle csinos elméletet. Így vagyok a kérdéssel is: ha minden úgy alakulna, ahogy hosszú pályázati anyagomban szeretném, szívesen folytatom. De pont úgy sosem alakul, és 2023-at meg is kell érni. Akkor már én is a 12. évet taposnám, és nagyon meg gondolnám, lehet-e, szabad-e tovább? A mostani eszemmel azt mondom: nem, de színházban a műsorváltozás jogát mindig fenntartjuk. ○

ORIGO

OLVASÁSRA AJÁNLJUK

ITTHON / NAGYVILÁG / GAZDASÁG / SPORT / TÉVÉ / **KULTÚRA** / FILM / TUDOMÁNY / TECH / AUTÓ / UTAZÁS / TÁFELSPICC / FOTÓ / VIDEÓ / JOG

NW NEW WAVE MEDIA GROUP
Novel. Unique. Brave. New wave.

ORIGO
A MEGKERÜLHETETLEN HÍRFORRÁS

„Ma többet tudok nyújtani”

„A magánéletünket korlátok között éljük, a színpadon viszont minden jó és nehéz érzélem szabadon kiáramolhat” – állítja Tanykpayeva Aliya. Szerinte az önkifejezés szabadsága a művészek előjoga. Az elmúlt évek munkájáról, a közönség szerepéről, a klasszika és modern kapcsolatáról kérdeztük a Magyar Nemzeti Balett Étoile-ját.

Braun Anna

Fotó: Emmer László

Fotó: Pélyi Zsófia

Fotó: Csillag Pál

Előző év júniusa óta ismét Ön az Opera Étoile-ja (Csillaga), immáron másodszor nyerte el ezt a címet. Váloztat egy ilyen elismerés a munkáján?

Nem tudnám megmondani, hogy érzek-e bármilyen átalakulást: a teen-dőimhez való hozzáállásomon semmi képp. Amikor először voltam a társulat Étoile-ja, úgy éreztem, hogy sokkal nagyobb felelősség rakódik rám, hogy ennek van egyfajta súlya. De ma már úgy hiszem, érettebb a személyiségem, így nem is módosítok emiatt semmin. Én magamat adom, címmel és cím nélkül is.

Csak négy év, azaz nem nagy idő telt el a két elismerés között, mégis egészen más jelentőséggel bírhat az életében. Mi történt ebben az időszakban?

Amikor először lettem díjazott, fiatalabb voltam, gyakorlatilag akkor érkeztem a Magyar Nemzeti Baletthez. Azóta már rengeteg szerepen és feladaton vagyok túl, ami természetes folyamat: sokat dolgoztam, sok energiát tettem a munkámba, ezért szakmailag is rengeteget fejlődtem. Ma többet tudok nyújtani a színpadon, mint akkor, sokkal jobban megfelelek a saját elvárásaimnak. Na-

gyon felelősségteljes egyénnek gondolom magam, nagy igényességgel és aprólékossággal tevékenykedem, így miközben a hozzáállásom egyáltalán nem változott az elmúlt évek vagy évtizedek folyamán, a tapasztalataim sokasodtak. Egy tudatos, gondolkodó ember minden egyes éve, sőt hónapja hozzátesz a személyisége fejlődéséhez. Ebből a szempontból ma egy másik ember vagyok, mint amikor Budapestre költöztem.

Ez azt jelenti, hogy egy-egy szerep személyiségformáló is?

Távolabbról kezdem: a magánéletben bizonyos keretek között működünk, mert közösségben élünk és tekintettel vagyunk a körülöttünk élőkre. Megpróbálunk jónak lenni, nem adjuk ki magunkból a feszültségeket, nem terheljük a környezetünket szélsőséges érzelmekkel. A színpadon viszont szabad utat kapnak azok a rejtett vagy elfojtott érzések, amit a magánéletben vissza kell tartani. Ott szabad nem normálisnak, zaklatottnak vagy éppen gyengének lenni, és sírni. Ez egy olyan előjog, ami csak a művészeknek adatik meg.

Visszatérve az eredeti kérdésre: inkább a személyiségem alakulása

váloztatja meg azt, amit egy-egy szerepről gondolok. Az *Anyegin* például végigkísérte a pályámat, táncoltam Tatjanát Zürichen kívül Bécsben és Budapesten is. Ez az orosz nő nagyon sokszínű tud lenni: zárkózott, emocionális vagy éppen hisztérikus. Az élettapasztalataim abban segítettek, hogy árnyaljam a „saját Tatjanámat”.

A megformálásra talán hat az is, hogy milyen a közönség. Egy korábbi interjújában a moszkvai nézőket nagyon kritikusnak, a magyarokat pedig nagyon szeretettelinek írta le. Válozott ez a benyomása az elmúlt években vagy inkább erősödött?

A moszkvaiak jó értelemben voltak kritikusak: a nézőtérén ülők sok balettet láttak, összehasonlították azokat a Bolsojban játszott produkciókkal, nagyon jól ismerték a művészeket. A magyar közönség emocionális, eleve úgy jön be a színházba, hogy jót vár, számára ünnep, amikor elmegy az Operaházba vagy az Erkel Színházba balettet nézni. Mindig nagyon hálás, nagyra értékeli, amit adok. Az az érzésem, hogy ez nem is annyira az előadástól függ, hanem egyszerűen a magyar nép ilyen, megünnepli, amit kapott.

Címlapon

A tavaly őszi Kárpát-Haza OperaTúra során a határon túli magyar közönséggel is találkozhatott. Mit tapasztalt, ott is ez a jellemző?

Ez a turné kifejezetten felemelő volt, hiszen olyan kistelepülésekre, falvakba jutottunk el, ahol még nem is nagyon láttak balettet vagy operát. Az ő életükben különleges ünnepet jelentett a mi érkezésünk. Valamennyiünket megérintett ez az élmény. A művészet feladata éppen az, hogy a létünkhöz szükséges élelmen és a fizikai biztonságot jelentő körülmények megteremtésén túl is legyen az életünkben tartalom, hogy a léleknek is legyen tápláléka. Azt éreztem ott, hogy a közönségünk egy évre feltöltődött abból, amiben része lehetett. Mesés volt részt venni ebben.

Művészként nem motiválóbb az értő közeg annál, ami kritika nélkül elfogad és szeret?

Egyrészt igen, nyilván az értő kritika nagy szerepet játszik a professzionális fejlődésben, de a turné azt az érzést keltette bennem, hogy olyat tudok adni, ami másokat is inspirál, sőt talán még sorsfordító erejű is lehet. Nekem ma már ez sokkal többet jelent.

Tavaly Budapesten járt Hans van Manen. Egy „sztárkoreográfussal” végzett közös munka is ennyire megrendítő, felemelő élmény?

A *Black Cake* számomra újdonságot jelentett, egyrészt azért, mert még sosem táncoltam tangó cipőben, másrészt a karakter, akit meg kellett jelenítenem, nagyon távol áll az én civil énememtől. De mindezekon túl engem valójában az érdekel, hogy értelmes munka folyjon a balett teremben. Lehet új vagy régi a darab, lehet sztár vagy nem sztár a koreográf-

○ A KALÓZ - LEBLANC GERGELLYEL | Fotó: Nagy Attila

fus, nekem tulajdonképpen mindegy. Az a fontos, hogy fejlődjek és csiszolódjon a tudásom. Azt viszont nagyon nem szeretem, ha feleslegesen megy az idő.

A *Petite Mort* milyen tapasztalattal gazdagította?

Azt mondanám, hogy minden modern balett sokkal „mélyebben megtáncolandó”, mint a klasszikus, mert az utóbbiban ott vannak a sztenderdek: olyan egyértelműen megformált mozdulatsorok, amiket meg kell tanulni, majd meg kell valósítani. A modern ezzel szemben inkább a test uralmát tanítja, például annak is jelentősége van, hogy melyik mozdulatot milyen levegővételre, ki- vagy belégzésre kell elvégezni. A modern sokkal emocionálisabb, individuálisabb, mint a klasszikus.

Szerethetőbb is?

Nem! Én az egész életemet a klasszikára tettem fel, ezt tanultam, ebben nőttem fel és jobban is áll nekem. Szeretem, hogy van történelme, sze-

retem a vonalait, a szimbólumait. Egy klasszikus táncos meg tudja tanulni a modern „nyelvét”, de ez fordítva már nem működik. Hozzám egyértelműen a klasszika áll közel.

Akkor a márciusban futó *A bahcsi-szeráji szökőkút* nagy kihívást és örömet is jelentett egyben.

Ez a szerep nagyon izgalmas, mély érzelmeket mozgított meg. Még sohasem táncoltam és ráadásul jókor talált rám, úgy érzem, az érettségemnek éppen most felelt meg. Nehéz lett volna ennél jobban időzíteni. Puskin versét olvastam, videókat néztem, próbáltam beilleszteni a nekem tetsző dolgokat az „én Zarámba”. Hiszen Girej kán első felesége is nagyon sokféle: lehet örült, zárkózott és nagyon gonosz, vagy csak végletesen szenvedélyes. Ahhoz pedig, hogy a saját verzióm kialakuljon, jópárszor végig kellett táncolni az egész balettet, jelmezben és sminkben. Olyan volt, mint egy nagy lélegzetvételyi friss levegő! ○

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837

FARKAS
DÉNES

HERCZEGH
PÉTER e.h.

NAGY
MÁRK e.h.

FEHÉR
TIBOR

Bertolt Brecht A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK

rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Bemutató:
2018. május 26.

Georg Büchner WOYZECK

rendező: IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTIL A

Bemutató:
2018. április 11.

Színház a templomban

„Zenét írunk, de olyat, amit csak a legfelkészültebbek füle képes elviselni. Főleg füldugóval. Bűnös viszonyra léptettük a drámát a zenével, és ezt Újév után be is mutatjuk. Az előadásra önt is jó szívvel invitáljuk. De kérjük, mindjárt hozzon egy aszpirint is.”
Jászay Tamás

Aki ismeri Paul Hindemith nevét, nem lepődik meg az általa szövegezett meghívó hangvételén. Nehéz lenne keresztmetszetet adni a 20. század egyik legjelentősebb német komponistájának gazdag életművéből. Május 13-án, és még két alkalommal a Kiscelli Múzeumban négy, nagyon különböző munkáját a Színház- és Filmművészeti Egyetem két rendező szakos hallgatója egy estén mutatja be a tizennyolc éven felülieknek szóló *GermanLate-Night* keretében.

Varga Bence negyedéves zenés színházi rendező szakos hallgató, Ascher Tamás osztályába jár. Az 1920-as évekből származó két, rövid művön dolgozott. Az *Oda-vissza* groteszk szkeccs, melynek fő témája a szerelemfáltés, egy kis logikai trükkel és időcsavarral megspékelve. A Magyarországon most először látható, annak idején – Hindemith számos művéhez hasonlóan – nagy botrányt keltett *Sancta Susanna* pedig egy vallásos közösség korlátairól beszél zavarba ejtő őszinteséggel.

„Szerencsés helyzet, hogy a két anyaggal párhuzamosan tudok foglalkozni: a két mű mintha egymás tökéletes ellenpontja lenne, és ezt a felismerést

○ VARGA BENCE

az előadásban is használni fogjuk. Az *Oda-vissza* könnyed és színes, olyan, mint egy vígopera, míg a *Sancta Susanna* drámai súlya van; rövidsége ellenére is komor témákat feszeget. Ez utóbbi librettója is lenyűgöző munka: az egyfelvonásos operát uraló balladai homálynak köszönhetően egyszerre ad lehetőséget reális és elvont színpadi megjelenítésre is.” Varga Bence elárulta, hogy a látvány is a két darab ellentétességén alapul. A gördülékeny, gyorsan pörgő *Oda-vissza* után a *Sancta Susanna* fekete-fehér világban, gyakorlatilag díszlet nélkül jelenik meg a nézők előtt. A rendező és Giliga Ilka tervező döntése érthető, hiszen a Kiscelli Múzeum használaton kívüli templomi tér, aminek a hatalmas belmagasság, a gyönyörű boltívek, a téglázott falak kivételes hangulatot kölcsönöznek.

„Ez az atmoszféra egyszerre áldás és átok” – folytatja Nagy Péter István, az est másik felének rendezője, aki a fizikai színházi koreográfus-rendező szakon harmadéves hallgató, Horváth Csaba tanítványa. „Nagy kihívást jelent, hogyan tudjuk belakni ezt a teret. Nincs annál hitelesebb szakralitás a színpadon, amikor a színházat magát visszük a templomba. Jeli Sára Luca látványtervezővel közösen arra törekszünk, hogy a templom atmoszférája és a játéktér között termékeny feszültség szülessen.” Hogy az est második felének első, Magyarországon először hallható opusza igazi különlegesség, ahhoz elég az 1925-ös mű teljes címét lejegyeznünk: *A bolygó hollandi nyitánya vonósnégyesre, ahogy azt egy rossz, üdülőhelyi zenekar reggel 7 órakor a falu kútjánál lapról olvassa.* „A nyolcperces művet Hindemith nem feltétlenül színpadi kibontásra szánta, ugyanakkor a zene izgalmas koreográfiai lehetőségeket rejt magában. A cím fontos

○ NAGY PÉTER ISTVÁN

gondolati kapaszkodókat ad, a színrevitelhez pedig előbb meg kell érteni Wagnert és a Hollandit, Hindemithet, és csak utána jöhetnek az én gondolataim” – mondja a rendező.

A szcenírozott Wagner-nyitányparódia a Kiscelli udvarán zajlik majd, utána irány újra a Templomtér, ahol a Thornton Wilder librettójára készült, 1963-ban a szerző dirigálásával angol nyelven bemutatott (a német nyelvű premierre 1961-ben került sor Mannheimban – a szerk.) *A hosszú karácsonyi ebéd* zárja az estet. „Színtiszta abszurd darab, amiben a gyerekek és szülők közötti szoros köteléket az egymásra nem figyelés helyettesíti. Wilder összesűríti az időt, és három generációnyi családtagot, kilencven, együtt töltött karácsonyi ebédet pakol egymás mellé, ahol az idősek

el-eltűnnek, hogy átadják a helyüket az újszülötteknek.” Amikor a színpadi megjelenítésről kérdezem, Nagy Péter István azt mondja: „Hindemith statikus teret határozott meg: szereplői egy asztal körül ülnek. Mi dinamikusabbá tettük a látványt, hogy érvényre jusson a halál mágikus-magnetikus vonzása. Az est négy művét az elfogyás dramaturgiája fűzi egybe: mintha egy 20. századi búcsúszímfőniót néznénk, amiben egyre fogynak a szereplők, és lassacskán a zene is elszivárog...” ○

A Ringen át az örökkévalóságig

Vezérmotívum a gyűrű, amely akár az önmagába – a hitből hitbe – visszatérő Wagner-életmű szimbóluma is lehetne. A német mester zenei és szellemi hatása köré szervezett évad kísérőrendezvényei számos különlegességet ígérnek: ritkán játszott darabok mellett Wagner spiritualitásának részbeni feltárását is.

Pallós Tamás

A művészi pályafutása kezdetétől leginkább grandiózus formákban gondolkodó Wagner olyan intim, bensőséges műfajban is kipróbálta magát, mint a dalok világa. E korai, kísérletező alkotókorszakának vége és csúcspontja a

Trisztán-előtanulmányként emlegetett zenekar-kíséretes ciklus, az 1857-ben kelt *Wesendonck-dalok*.

Az isteni misztérium és Goethe nézetei iránti élénk érdeklődésről tanúskodik

már az a tizennyolc évesen, 1831-ben komponált hét dal is, amely a *Faust* ihletésére, a drámai költemény később oly sokak által „megénekelte”, népszerű strófáira született. A *fenyőfa* című, Rigában írt balladát követően Wagner Párizsban francia nyelvű poémákat zenésített meg.

A vonatkozó repertoár mennyiségét és minőségét tekintve korántsem olyan jelentős, mint a később Wagner apósává lett Liszt esetében. Az öt *Wesendonck-dalt* tizenhét minidráma, hangulatkép előzte meg, amelyekből a leghosszabb, a *Stuart Mária búcsúja* is alig több hét percnél. Május 10-én az

○ RICHARD WAGNER | Fotó: Franz Seraph Hanfstaengl-festménye

Erkel Színház Bernáth-büféjében – Zsoldos Bálint zongorakíséretével – Megyesi Schwartz Lúcia, Fodor Beatrix, Keszei Bori, Szappanos Tibor és Bátki Fazekas Zoltán tolmácsolja a „dalnok” Wagner énektermését.

Május 21-én az Erkel színházi koncert nemcsak a szakrális Wagnert idézi meg, hanem a győri születésű művészbarát karmesterre, Richter Jánosra való emlékezés is. A program a *Lohengrin* Előjátékától és a *Tannhäuser-Erzsébet imájától* Palestrina *Stabat Mater*ének wagneri „kiadásán” át a *Parsifal* keresztmetszetéig ível. Megmutatja, hogy a komponista

tiszta, romantikus hitélménye hogyan formálódik és jut el a húsvéti misztérium zenedráma általi, teológiai és lélektani igényű feltárásaig.

Ez alkalommal az Opera főzeneigazgatója, Kocsár Balázs vezényel. A szakrális esten fellép Sümegi Eszter, Németh Judit, Kovácsházi István, Molnár Levente, Palerdi András, közreműködik a Magyar Állami Operaház Énekkara, a Honvéd Férfitkar, az MR, valamint a Nemzeti Énekkar férfikara.

Mester és tanítvány, egy zord zseni és a fogadott – lelkes-szorongó – tékozló

fiú esete. Tűz – víz. Balga szentek, tébo-lyult, lázas géniusok szellemi-érzelmi gyürkőzése. A filozófia-, irodalom- és zenetörténet egyik legkülönösebb kapcsolatáról Szálinger Balázs írt kamaradramát, amelynek premierjére május 13-án, 19 órától kerül sor az Ódry Színpadon. A *Siegfried-idill, avagy Egy barátság vége* ajánlására a szerzőt kértem. „Tavaly kerestek meg az Operától az ötlettel. Korábban nem sokat tudtam a Wagner–Nietzsche-barátságról, de utánaolvastam, és mind jobban belemerültem. Láttam, hogy komoly, mély téma, amelyben megtaláltam az engem is érintő, érdeklő részleteket. Újabb és újabb határidőket kértem, miután kiderült, hogy mennyire erős és izgalmas ez az anyag. A darab kettejük nagyon fura viszonyáról és kapcsolatuk megromlásáról szól. Mellettük feltűnik még két nőalak: Liszt Ferenc lánya, Wagner felesége, Cosima és Nietzsche húga, Elisabeth. Az 1890-es években járunk, a már elborult elméjű filozófus emlékképeiben jelenik meg Wagner és Cosima; a beteget ápoló Elisabeth személye köti össze Nietzsche fantáziavilágát a valósággal. Lényegében ez az alaptörténet, amelynek a végén lesz egy kis fordulat. Miközben írtam, háttérzeneként Wagnert hallgattam. Nietzscht azóta is rendszeresen olvasgatom. Engem megfogott. Az a helyzet, hogy tudom szeretni. Wagner más: »Észak-fok, titok, idegenség«. Érte csak rajongani lehet.” A *RingFeszt* mindenkit invitáló májusi alkalmait a titkok és idegenségek feloldására hívnak. ○

Párokra lelt a Kékszakállú

**Százéves lesz májusban a világ legnépszerűbb magyar operája, *A kékszakállú herceg vára*. Az Opera Kékszakállú100 minifesztiválján nemcsak Kasper Holten új rendezését mutatják be, hanem korábbi verziókat is. Bartók művét együtt játsszák a párdarabokkal, Vajda Gergely *Barbie Blue*, Eötvös Péter *Senza sangue (Vértelenül)* című alkotásával, valamint a legfrissebbel, Madarász Iván zenedarabjával, a *Prológgal*.
Szemere Katalin**

Vajda Gergely: *Barbie Blue*, a Kékszakállú női ellenpontja

Mivel együtt lehetne előadni a Kékszakállút? – ez a kérdés foglalkoztatta Vajda Gergelyt, mielőtt 2006-ban – Bartók születésének 125. évfordulójára – megírta a *Barbie Blue* című operát. Ekkor már alaposan ismerte a művet, hiszen számtalanszor vezényelte. A kétszereplős, nagyzenekaros, hihetetlenül erős egyfelvonásos nem hagyta nyugodni.

A *Barbie Blue* egy vígopera, amolyan szatírájáték a tragédia elé – meséli. A szöveget eredetileg Anatole France *Kékszakáll hét felesége* című novellája inspirálta, amelyben a Kékszakállú herceg egy balek, akivel csak történnek a dolgok, és a legendája kizárólag félreértésekre épül. Ezen alapul Almási-Tóth András librettója, amelyben a férfi-nő párosból a nőnek van „hét arca”, hét különböző karaktere. Így lett a Vajda-opera egy „se veled,

se nélküled” történet, két hétköznapi ember tragikomikus sztorija, és egyben a Kékszakállú női ellenpontja.

Játéknak és inspirációnak tartja Vajda Gergely, hogy saját művében idéz a Bartók-egyfelvonásosból. Úgy építette be az operába, hogy lehetőleg ne vegyék észre még azok sem, akik nagyon ismerik. A „kölcsonvett” elemek ugyanúgy működnek a zenéjében, mint Balázs Béla alaptörténetének motívumai a *Barbie Blue* librettójában: ha tudja a hallgató, hogy benne vannak, akkor pluszréteget jelentenek. Ha nem ismeri fel, akkor a folyamat részét adják.

Az opera címe Garaczi László találománya. Almási-Tóth András ugyanis azt javasolta, vele írássák meg a szövegkönyvet, de az író épp a regényén dolgozott, így ezt nem vállalta. Hús forintért viszont eladta nekik a címtöletét, ami a zeneszerző szerint is telitalálat.

Vajda Gergely a 2017/2018-as évadban foglalkozik a másik párdarabbal is: idén újították fel ugyanis a 2016-os hamburgi Kékszakállút, amelyet Eötvös Péter *Senza sangue*-jével adnak együtt. (Dmitrij Csernyakov állította színpadra.) Bár a karmester sokszor vezényelte már Bartók művét, de ez volt az első olyan rendezés, ami számára is váratlan helyeken talált humort a darabban.

Eötvös Péter: A bartóki szellemiségért

Eötvös Péter pontosan emlékszik arra, hogy tizenkét évesen, 1956-ban látta először *A kékszakállú herceg várát*. És azt sem felejtí, mennyire erősen hatott rá a három Bartók-egyfelvonásos, amit akkoriban együtt játszottak. Amikor zeneművészeti főiskolásként elkezdett foglalkozni a Kékszakállúval, megvette az Universal partitúráját, de abban Balázs Béla szövege csak

németül és angolul volt feltüntetve. Az eredeti magyar textust egy Hungaroton-lemezzről próbálta azonosítani több-kevesebb sikerrel.

Karmesterként számtalanszor foglalkozott a darabbal, a Stuttgarter Rádió Szimfonikus Zenekarával készült CD-jét – amelyen Cornelia Kallisch és Fried Péter volt a szólista – Grammy-díjra is jelölték. Eötvös Péter szerint a külföldi zenekaroknak hatalmas feladat megtanulni a művet, mert nehéz a szövegszerűség természetes lejtését követni. Ezért lényegesen könnyebb egy magyar karmesternek dirigálni ezt az operát. Ő már rengeteg énekesnek betanította, és – bár nem könnyű, de – a legtöbb művész, Anja Siljától Michelle DeYoungig boldogan vállalja a megbízatást.

Amikor a zeneszerző-karmester elkezdte követni a Kékszakállú külföldi előadásait, azt tapasztalta, hogy gyakran nem megfelelő stílusban írott egyfelvonásosokat játszanak előtte. Ezért úgy döntött, hogy a Bartók-mű szelleméhez illő párdarabot komponál hozzá. Nem akarta azonban, hogy ez előzmény vagy kontraszt-opera legyen. Fontos volt számára, hogy a két mű egységet alkosson. Feleségével, Mezei Marival meg is lelték az alapművet: Alessandro Bariccótól a *Senza sangue*-t, amelynek magyar címe *Vértelenül*. Annyira gyönyörűnek találták Baricco szövegét, hogy az opera is olaszul készült, nem fordították magyarra. A zeneszerző a Kékszakállú zenekari összeállításának méretét is megtartotta a saját alkotásában, amit már többször játszottak koncertszerűen és színpadi változatban is. Az operában – amelynek első bemutatója 2015-ben volt – egy nő találkozik azzal a férfival, aki gyermekkorában, a szeme láttára két másik

1000

○ BARTÓK BÉLA

férfival megölte az apját és a bátyját. Ez a férfi észrevette, de nem gyilkolta meg a rejtekhelyén rettegő kislányt. A felnőtt nő a találkozáskor nem akar bosszút állni, hanem szeretné megismerni családjá gyilkosát és megérteni motivációját, feldolgozni a traumát, hogy ezáltal a megbocsátásra is esélyt adhasson magának.

Madarász Iván: Dramatikus zene a Prológra

A kékszakállú herceg vára Prológjából készült Madarász Iván új műve, amelynek ősbemutatója a minifesztiválon lesz. A Regös által elmondott öt versszaknyi prózai rész megzenésítésére Ókovács Szilveszter kérte fel a zeneszerzőt – aki nem sokkal korábban kapott Kossuth-díjat. A főigazgató kívánsága volt, hogy ugyanabban a nagyzenekarban gon-

dolkodjon, mint amely a Kékszakállú zenéjét játssza. Első pillantásra meglepő volt ez a kérés, de a komponista meglátta benne a lehetőséget. Mint mondja, az opera műfaji megjelölést nem használná az új műre, inkább dramatikusan zenének hívja.

Amikor elkezdett foglalkozni a Prológgal, világos volt, hogy nem lehet egyszerűen egy az egyben végigkomponálni az öt versszakot, ezért a Bartók-műhöz illeszkedő dramaturgiai koncepciót alakított ki. Rádöbent, hogy az eredeti prózai szöveg bizonyos részei előre megidézik a Bartók-opera egy-egy stációját, az egyes ajtókat, még ha nem is a történet sorrendjében. Ebből adódott, hogy ne csak a Regös, hanem Kékszakállú és Judit is megszólaljon a művében, akik egyrészt az operából vett szövegtöréseket éneklik, másrészt szövegtelen hangzóeffektusok-

kal kísérik, kommentálják a háttérből a Prológ énekét. Mintha egy virtuális, mágikus térből szólnának, csak hallani lehet majd őket, látni nem.

Madarász Iván olyan sokszor találkozott Bartók alkotásával, hogy nem is emlékszik az első alkalomra, az új tapasztalás mindig felülírta a régit. A Zeneakadémián is azt tanítja analízis óráin, ne ő beszéljen a műről, hanem a darab szóljon a hallgatójához. A műalkotás nem válaszolni tanít, hanem kérdezni. Nincsenek végérvényes feleletek, az új benyomások fényében új problémákat látunk. Egy remekmű mindig rejtélyes, de nem rejtvény, aminek csak egy megoldása van. Mindaz, amit a bartóki opusz témájáról: lélekről, szerelemről, férfi-nő kapcsolatról, annak mélységeiről új és új impresszióink alapján megélünk, tovább gazdagítja az operáról kialakított képünket. ○

A MAGAZIN
ÉLETRE KEL.
KELL.

HAMU ÉS GYÉMÁNT
MAGAZIN

Available on the iPhone App Store | Available on Google play

Színész lélek

○ A TENOR | Fotó: Herman Péter

Nem lett énektanár, mert a tanárképzőn a hangja alapján az operaszínpad felé irányították, s mint később kiderült, az előadásokban nem az énektechnikai kérdéseket, inkább a színészi megvalósítás problémáit oldja meg szívesebben. Szvétek László huszonnégy éve debütált a Magyar Állami Operaházban, tavaly pedig az intézmény Kamaraénekese lett.
Molnár Kinga

Hogyan érintette ez a gesztus?

Vágytam már rá, mert azt gondoltam, hogy a buffo basszus szerepkört – amiben az utóbbi években feltűnök –, nem csinálom rosszul, a közönség lelkes tapsából is erre következtettem. Az Opera már jó néhány éve kiosztja ezt a címet, a feleségemet (Gál Erika mezzoszoprán – *a szerk.*) is díjazták korábban. Ez egy komoly jutalom, amelynek nivója vetekszik a Kosuth-díjjal, nehéz kiérdemelni, ezért amikor kiderült, hogy megkapom, nagyon megörültem.

Interjúiban többször is felidézte azt a történetet, mely szerint az ELTE-n derült ki, hogy a hangja alapján nem való tanárnak, opera-énekesnek viszont annál inkább. Addig tényleg nem gondolt az énekesi pályára?

Ez pontosan így történt, nincs benne semmilyen anderseni hozzátoldás: az ott tanító Adorján Ilonka – akihez abban az időben sok híres énekes járt hangképzésre – hívta fel az operai pályára a figyelmemet. Imádtam őt, nem is tanár-diákként viszonyultunk egymáshoz, hanem mint nagymama és unokája, így elhittem neki, hogy amit mond, igaz. Amikor érettségi után pályaválasztásra került sor, nem akartam mindenáron tanár lenni, de mivel a zene mindig is vonzott, jelentkeztem ének-zene szakra. Nálunk otthon édesapám a barokk muzsikát szerette, édesanyám az operákat, tehát nem volt számomra ismeretlen

ez a műfaj, sőt az opera közelebb is állt hozzám, mint a fiatalon követhetetlenül díszítettnek tartott barokk stílus. Amikor Adorján Ilonka segített a felismerésben, azonnal otthagytam az iskolát, és elmentem csepűragónak Győrbe a Kisfaludy Színházba, közben pedig az Operaházba jártam előadásokat nézni. A győri színházban évente egy zenedrámát adtak elő, és a *Don Carlos*ban mint legutóbb csatlakozott társulati tag bekerültem a kórusba. Fél évvel később V. Károlyt énekelhettem ugyanebben a darabban, és a pályám azóta is törés nélkül halad.

A színpad ezek szerint már akkor is vonzotta?

Egész életemben szerepeltem, énekeltem, gitároztam. Exhibicionizmus nélkül nem lehet kiállni 1000-1800 ember elé. Fiatalon játszottam rockot is, de amikor úgy éreztem, hogy komolyabbá kell tennem a zenéhez fűződő viszonyomat, jazz-zongoristának készültem. Ezt követően jött az operaénekesi pálya.

Azt is szokta mondani, hogy Sólyom-Nagy Sándortól szeretett volna tanulni, ami aztán a Zeneakadémián meg is adatott önnek. Mi az, amit tőle kapott?

Nagyon tetszett a habitusa, szerettem volna mindent ellesni tőle, és amit a nézőtérről a produkcióiból láthattam, teljesen elvarázsolt. A Zeneakadémiára egyébként azért felvételiztem, mert Győrben nem kaphattam meg egy basszus szerepet, mivel nem volt meg a végzettséget igazoló papírom –

○ HUNYADI LÁSZLÓ | Fotó: Csillag Pál

a rendszerváltás előtt még így történtek a dolgok. Ott is hagytam csapat-papot és elhatároztam, hogy megszerzem a képesítést. Elsőre felvettem, másnál kezdtem, de egy év után átkértem magam Sólyom-Nagy Sándorhoz. Csodálatos négy évet töltötünk együtt, ő szeretettette meg velem Wagnert, és erős színpadi jelenléte tanultam tőle. Ezt sokan el szokták felejteni, pedig az opera nem csak az énekhangról szól, hanem a színészetéről is. Engem ebben a műfajban a színház jobban vonz, mint az énektechnika. Én például énekelek csúnya hangot is, ha az dramaturgiaiilag a helyén való, panaszt pedig sosem kaptam érte.

Egy opera-előadásban mi inspirálja a leginkább: a zene, a rendező, a karmester, az énekesek, vagy akár a díszlet és a jelmez?

Először a zene, aztán az összes többi. Ha olyan darabra készülök, ami korábban nem volt a látóteremben, első lépésként megismerkedem a zenével, a cselekménnyel, és általában találok benne fantáziát. Ha egy produkcióban minden egybevágh, olyan felszabaldultan lehet játszani drámát vagy épp komédiát, hogy az óhatatlanul katarzisélményhez vezet. Nekünk pedig az a célunk, hogy a néző a végén

felsőhajtson: de kár, hogy vége van az előadásnak!

Önnek melyik darabban katartikus élmény játszani?

Fiatalon az ember úgy érzi, hogy mindent tud és ezért sok olyan dolgot bevállal, amiről utólag kiderül, hogy nem kellett volna. De most, ötvenegy évesen a *Don Pasquale* címszereplőjeként azt gondolom, hogy erről az előadóról tényleg mindent tudok, többet is, mint a bármikor rendezés. E miatt képes vagyok arra, hogy elvarázsoljam a közönséget, és ezt nagy élvezettel teszem. Hozzáteszem, ez nem egy olyan mű, amit végig lehet nevetni, és bátran lehet gyerek közönséget is hívni rá. Természetesen a gyagyás öregember szerepében minden ziccet kijátszom én is, de a drámai vonalat is megmutatom, hiszen csúnya dolgokat tesznek meg ezzel az időseagglegénnyel.

Télen a Pomádé király új ruhájában láthattuk. Másképp lép színpadra, ha főként gyerekekből áll a közönsége?

Nincs különbség. Harminckét éve abban a csodálatos élményben van részem, hogy az ifjabb korosztálynak is játszhatok. Az állami kitüntetésem (a Magyar Érdemrend lovagkeresztje, 2013 – *a szerk.*) is ennek

a tevékenységemnek szól. Ezalatt bejártam az egész országot, szerepeltem olajos padlós művelődési házban, gyűjtöttem be cserépkályhába fellépés előtt, cipeltem zongorát is. Idén is komolyabb turnéra indulok gyerekeknek szóló előadással. Negyven évesen lettem apa, azóta a saját fiaimnak is nagy szeretettel énekelek.

Milyen érzés, ha a nézőtérén ők is ott ülnek?

Fellépéskor mindig azzal foglalkozom, ami a dolgom, ilyenkor el vagyok varázsolva, és nem veszek tudomást arról, hogy ki ül a széksorokban, vagy a proscénium páholyban. Természetesen boldog vagyok, amikor előadás után a gyerekeimmel meg tudjuk beszélni, hogy mit láttak. Ilyenkor kiderül, hogy ők mennyire másképp figyelnek, hiszen olyan dolgokat vesznek észre, amikre én nem is gondoltam.

Pályája során rengeteg opera hőse volt, énekelt például Wagnert, Mozartot, Puccinit, Verdit, Strausst. Van olyan szerep, ami álom maradt?

Azt szoktam mondani, hogy nincs hiányérzetem. Hamar kezdtem az operaénekesi pályát, és korán kaptam nagy feladatokat. Most abba a „kaszuba” kerültem, hogy én vagyok a vidám fickó a színpadon, miközben a magánéletben inkább depresszív alkat vagyok. Ugyanakkor van egy olyan szólam, amit még főiskolásként olyannyira a magaménak éreztem, hogy a szerepgyakorlat órára is ezt vittem: a *Toscából* Scarpiát. Az évek során sosem talált meg, sem itt az Operában, sem a vidéki színházakban. Lehet, hogy Scarpiaként nem is azt nyújtanám, amit kellene, és a kollégáimtól sem irigylem el ezt a figurát, mert varázslatosan jól csinálják. Mégis azt gondolom, hogy Róma rendőrfőnöke kimaradt az életemből, de reménykedem, hogy nem véglegesen. ○

OPERAFESZTIVÁL
BARTÓK PLUSZ
MISKOLC
2018
 június 8–17.
 www.operafesztival.hu

Várározással telve

Puccini Itáliájába invitál az Opera új évada, amelyre negyven féle bérletet kínál az intézmény. A rendhagyó szezonra és a bérletváltásra a korábbiaktól merőben eltérő imázskampány hívja fel a figyelmet.

Oláh András

Tizenhat új bemutató – köztük Puccini *Manon Lescaut*, *A Nyugat lánya*, *Edgar* és *A fecske* című művei – hatvan reper-toárdarab, több száz további kapcsolódó program, gálaest, vendéjjáték, hazai és külföldi turnék – dióhéjban talán így foglalható össze a 2018/19-es szezon, amelynek meghirdetését idén is háromhónapos bérletváltási időszak követi. A bérlettel már rendelkező nézők a megújítást március 26. és 29. között 10-től 17 óráig az Erkel Színházban személyesen intézhetik. A korábbi évek tapasztalatai alapján a szervezők a közönségforgalmi területen várót rendeznek be a bérletváltók komfortérzetének javítása érdekében, az ügyintézés pedig sorszám alapján történik, amelyet minden nap 9:45-től válthatnak az érdeklődők. Az újítás gördülékenysége miatt fontos, hogy

a 2017/18-as évadra szóló bérlet is kéznél legyen. Akik korábban az interneten vásároltak, a megújítást március 26. és április 2. között online is elvégezhetik, ők az ehhez szükséges információkat és a személyes oldalukra mutató hivatkozást e-mailben kapják meg.

Az új bérletesek április 3-án 10 órától június 29-én 17 óráig hétköznaponként a Hajós utcai Opera Értékesítési Centrumban, valamint az interneten, a www.opera.hu honlapon tudnak válogatni az intézmény által kínált negyven féle bérletből, amelyek elnevezései a „Puccini Itáliája” tematikus évad operacíméből, -hőseiből merítnek ihletet. A kínálatban újdonságnak számít a tíz, operai hagyományokat nélkülöző megyeszékhelyre – Békés-

csaba, Eger, Kaposvár, Kecskemét, Nyíregyháza, Salgótarján, Szekszárd, Tatabánya, Veszprém, Zalaegerszeg – szánt „Operát az Operából” elnevezésű bérlet, amely a szezon tematikájával összhangban négy-négy előadást hirdet meg 2018 szeptembere és 2019 áprilisa között a helyi színház- és koncerttermekbe. A műsorban egy balett- és egy operagála mellett egy szimfonikus est és Puccini két legnépszerűbb műve, a *Tosca* vagy a *Bohém-élet* egyike szerepel koncertszerű előadásban.

A már megszokott és népszerű, a következő évadban csak az Erkel Színházba szóló bérletek közt találhatóak a premierekből vagy az opera- és balettrepertoárból válogató, a hét egy adott napjára összeállított programok,

a magyar vagy olasz szerzők műveiből szemezgető, valamint gyermek- és ifjúsági matinékat tartalmazó műsorok, továbbá koncertszerű előadásokat és hangversenyeket egybegyűjtő sorozatok is. A bérlettulajdonosok ezzel együtt a bérletben összegyűjtött három-négy előadással megegyező számú jegyet 30%-os kedvezménnyel válthatnak meg a korszerűsítést követően 2019-ben újra nyíló Operaházba, valamint újdonságként minden bérletkonstrukcióhoz kapcsolódik egy-egy különleges rendezvény is, amelyre a regisztráló nézőink július 2-től féláron tudnak jegyet váltani.

Az Opera új évad-bejelentését idén is nagyszabású imázskampány kíséri. Míg a korábbi két, „*Ahol kinyílik a világ*” és „*Első Sorban*” néven ismert kampánytrilógia a művészek és a darabok segítségével a szélesebb közönség megszólítására, a műfajok élményszerűségének és a repertoár megújulásának bemutatására törekedett, az ideai elgondolás merőben új irányt tükröz.

Az Operaház korszerűsítése, az Eiffel Műhelyház kialakítása, valamint a 2019-es megnyitások miatt kialakult várározásra utalva egy „teaser” kampány előlegezi meg a közelgő nagy változásokat. Az évad vizuális kommunikációját idén a képgrafika műfaja ihlette, a játszóhelyek arculati színei (Operaház – vörös, Erkel Színház – türkiz, Eiffel Műhelyház – zöld) egyszerű geometriai formákkal hoznak létre letisztult, harmonikus és szimbolikus kompozíciókat, amelyekben már megjelenik a megújuló tipográfia friss betűtípusa. Az évadkampány koncepcióját ebben az évben is Turkovics Monika, a vizuális megoldásokat Végh Endre és Fekete Zoltán, a rádióreklámot Ókovács Szilveszter és László Boldizsár jegyzik. ○

Viharos fehérség

Bár a második felvonás végén kitör a pusztító vihar, a *Porgy és Bess*® esetében nem ez a legnagyobb felkavaró tényező: az all-black cast kitétel régóta borzolja a kedélyeket. Filip Viktória

Ira Gershwin, a zeneszerző George öccsének, a darab szövegírójának végrendelete értelmében a nyolcvanas évektől kezdődően az 1935-ös keletkezésű sikerdarabot kizárólag született fekete énekesek mutatják be. „Míg Mozart inkább átírta egyes kompozícióit, csak hogy előadják azokat, addig ez a fekete művészek irányába tett, alapvetően jó szándékú gesztus bezárta a művet egyetlen kontinensre” – mondta Zsoldos Dávid zenetörténész, az Opera tanácsadója a budapesti premier sajtóeseményén. Hogy a Magyar Állami Operaház mégis négy előadást játszhatott 2018. január-február fordulóján, annak

oka az volt, hogy a Gershwin-jogok kezelőjével, a New York-i Tams-Witmark ügynökséggel kötött szerződés szövegéből hiányzott a fekete művészekre vonatkozó szövegezés. „Jelezték, hogy csak feketék léphetnek fel az előadásban, más nem történt” – mondta Ókovács Szilveszter főigazgató. Később az ügynökség utasította az Operát, hogy minden nyomtatott anyagokon tüntessék fel, hogy „a *Porgy és Bess* jelen formában történő bemutatása nem engedélyezett, és ellentétes a mű színrevitelének követelményeivel”, amit az intézmény teljesített is, az előadások pedig rendben lezajlottak (a hazai kritikai

és nézői visszhangok az 58–60. oldalon olvashatók – *a szerk.*).

Az ügy nagy port kavart a nemzetközi sajtóban is. A *The New York Times* újságírója részt vett a premieren, majd részletes cikket közölt, megszólaltatva az Opera főigazgatóját, Dr. Ronald Crutchert, a Richmondi Egyetem elnökét, afrikai-amerikai zenetudóst, és a közönség soraiban ülő Kertész Ádám professzort is. Az írás a darabtörténet bemutatása mellett idézte a hazai médiában megjelenteket, kitért az Egyesült Államokban és Közép-Európában tapasztalható eltérő

gondolkodásmódra, és politikai felhangot is felfedezni vélt a rendezésben.

A rangos brit szaklap, az *Opera Now* kiadója, a Rhinegold is felfigyelt a témára. Az előadás-sorozatot ajánló anyagban az Opera azon szándékát emelték ki, amely szerint szeretnék kitaposni az utat a világ dalszínházai számára, hogy minél több helyen csendülhessen fel ez az előadásra érdemes opera. A cikk végén szintén egy, a *The New York Times*-ben megjelent, Anthony Tommasinótól származó írást idéznek, amely már 2002-es megjelenésekor megkérdőjelezte az all-black cast kitétel szükségességét: „Az elmúlt negyven évben az operavilág egyre inkább a nem hagyományos szereposztások felé mozdult el. Ha Leontyne Price képes volt tinédzser korú gésát kiválóan alakítani a *Pillangókisasszonyban*, miért is ne lehetne Bess fehér szoprán?”

A *The Guardian* újságírója is megkereste a budapesti intézményt, kérdéseire részletes válaszok és videók érkeztek vissza hozzá. A kimerítő tájékoztatás dacára írásában

csak töredékesen idézett a rendelkezésére bocsátott anyagokból, politikai síkra terelte mondanivalóját, a cikk végén pedig Fischer Ádám, az Opera korábbi zeneigazgatójának szavait citálta.

Szerencsére a pozitív megerősítésekből sem volt hiány. A 42 országból érkező, 182 tagot számláló, professzionális operatársulatokat és fesztiválokat tömörítő nemzetközi szervezet, az Opera Europa igazgatója, Nicholas Payne szerint a budapesti intézmény tette „csodálatra méltó vállalkozás, amit mi az Opera Europa részéről igencsak támogatunk. Önökhöz hasonlóan én is úgy vélem, hogy ez az opera a 20. század egyik legnagyobb zenei és drámai műve, mely egyetemes üzeneteket hordoz.” (Az igazgató teljes levele az *Opera magazin* 2018. február-márciusi számában olvasható – *a szerk.*) A nemzetközi kritikákat tallózva az *Agenzia Radicale* kritikusától, Vincenzo Basile Polgártól ez lelhető fel: „Az énekesek gyönyörű, tiszta hangon szólnak meg. (...) Hangminőség tekintetében egyenértékű teljesítményt kapunk mind

a főszereplőktől, mind a mellékalakokat megformáló énekesektől. A közönség örül minden, a színpadon felhangzó, jól ismert dallamnak.” Pierre Waline, a *Journal Francophone de Budapest* kritikusa szerint pedig „Meláth Andrea Maria szerepében igencsak meggyőző. Meg kell említeni a táncosokat, akik figyelemre méltó, néhol akrobatikus, egy kicsit *West Side Story*-hangulatú produkcióval örvendeztettek meg minket, de végül is a zenekar vitte el a pálmát: a darab kezdetétől a végéig magával ragadóan, extrovertált módon, világosan és őszintén játszottak a zenészek, láthatóan gondtalanul mozogva a jazz világában is.”

Mivel az Opera ezek után sem mondott le arról, hogy a következő évadokban is műsorra tűzze a produkciót, elküldte a következő három szezon dátumaira vonatkozó engedélykérő levelét a jogörökösöknek, bízva a pozitív válaszban, mert – visszatulva Anthony Tommasini cikkére – „egy operában igenis számít a megjelenés. De a hang, a művészi kifejezés és a drámai jelenlét még inkább hangsúlyos”. ○

Fotó: Origo - Polyák Attila

Karamazovék a szövőgyárban

Az egykori újpesti szövőgyárban, a balettegyes egyik jelenlegi próbatermében beszélgettünk a Magyar Nemzeti Balett két első magántáncosával. A Kossuth-díjas, Érdemes Művész Popova Aleszját a *Karamazov testvérek* Katyerinájaként láthattuk, míg a 2016/17-es évad *Étoile*-ja, Leblanc Gergely *A bahcsiszeráji szökőkút* Waclawját táncolta nemrég. Kozár Alexandra

A szürreális világú, még most is erősen gyári jellegű épület, az udvaron elhelyezett „óriásbojlerrel” inkább egy Szász János-film forgatási helyszínére emlékeztet, mintsem a Magyar Nemzeti Balett jelenlegi próbahelyszínére. Az épületszárnyakkal körülvett tér mélyéről azonban nem Woyzeck jön elő, hanem a gyönyörű Popova Aleszja, aki a nyúlós februári délután ellenére

is úgy libben elő az üzemi falak közül, ahogy az az Opera első magántáncosához illik. Sőt, annál úgyabbul. Vele és az együttes másik első magántáncosával, az ifjú Leblanc Gergellyel azért találkozunk, hogy bejárjuk a helyszínt, ahol az Operaház korszerűsítése miatt ősz óta a balett-társulat próbál. Most épp a *Karamazov testvéreket*, Venekei Marianna első balettmesterrel.

„Számomra olyan volt az egész, mint egy költözéskori dobozolás – mondja Popova Aleszja – csak hogy a hurcolódás egyszer véget ér, itt meg olyan, mintha folyton csomagolnánk. Egy balett-táncos az egész várát a hátán viszi, a törölközőtől a balettcipőig, a különböző dresszektől a sminkeszközökig, amit a folyamatos úton lét nem könnyít meg.”

Mindez természetesen csak az Operaházba való visszaköltözésig tart majd, ahol már most körvonalazódnak a világszínvonalú körülmények. Józsa Anka, az Opera beruházó építész elmondta: Az Andrassy úti Ybl-palota harmadik emeleti balett-termei is megújulnak és egy szinttel feljebb, egy színpadi összpórbára alkalmas új balett-terem fog a régi festőműterem helyén kialakulni. A próbatermek falai új akusztikai burkolatot kapnak, korszerű gépészeti megoldás biztosítja majd a

hőmérsékletet és a levegő utánpótlást a táncosok számára. Ezen a szinten egy úgynevezett greenroomot is kialakítottunk, ahol a művészek a próbák között pihenhetnek vagy használhatják az ott lévő számítógépeket, esetleg egy másik, beépített képernyőn előadásokat nézhetnek kikapcsolódásképp. A C, azaz a legkisebb próbatermek méretét megnöveljük, és ahogy az a nagy balett-társulatoknál bevett gyakorlat, itt is minden próbahelyiség a folyosóról nyíló betekintő ablakot kap – amelyek természetesen igény szerint elsőtíthetőek lesznek. Természetesen a masszorszobákról is gondoskodunk, a balettnövendékek külön öltözőt kapnak és növeljük az öltözők férőhelyének és a vizesblokkok számát is. A balettirodán recepció gondoskodik majd a vendégek pontos koordinációjáról, és a harmadik emeleti teakonyha egy szinttel feljebb, tágas térbe való költöztetésével, egy nagy, közös konyha kialakításával az iroda dolgozói, a vezető és a táncosok közötti szinergiákat szeretnénk erősíteni. Azt gondolom, szép és táncosokhoz méltó »birodalomba« költözhetnek vissza majd a művészek.”

Visszatérve Újpestre, Leblanc Gergely a MINIjével érkezik, ráadásul ez a

próbatermek még közelebb is van a lakásához, de neki is hiányzik az Andrassy úti Ybl-palota. „Jó néhány színpadon, illetve helyszínen táncoltam már életemben, de soha, sehol nem éreztem olyan jól magam, mint az Operaházban. Mivel ez az otthonom, nemcsak fizikailag, de lelkileg és szellemileg is itt tudok a legjobban teljesíteni. A korszerűsítés és a költözés bizonyos nehézségekkel jár, de azt gondolom, megéri türelmesnek lenni és várni, mert egy még szebb, még profibb épületet fogunk kapni, ami a táncosok igényeinek is sokkal jobban megfelel. Én legalábbis a jövőbe tekintek és a hosszútávú célt sokkal fontosabbnak tartom, mint a rövidtávú nehézségeket.”

Bekukkantunk az átmeneti időszakra szóló öltözőkbe, melyek össze sem hasonlíthatók a megszokott operaházakéval: parányiak és zsúfoltak, ha épp tütüben sűrögnek-forognak bennük, nem éppen könnyű, de megoldható feladat hat-nyolc táncosnak egyszerre átöltözni. A balett-terem padlóját azonban úgy alakították át a táncosok kedvéért, hogy az ugrásoknál felfogja a rezgéseket a linóleum alá helyezett, kétrétegű falemezből, és a köztük lévő rugalmas töltésből álló speciális réteg,

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

Balett

azaz a balettpadló. A táncművészek komfortérzetét emeli a tágas, felújított társalgó, a paravánok mögött elhelyezett óriási, színes párnák, amiken kényelmesen megpihenhetnek, és azonnali enyhülést hozhatnak a jól végzett munkával megdolgoztatott izmoknak a masszórszobában eltöltött percek is.

Fotó: Nagy Attila

„Egy táncművész pszichésen is kötődik a helyszínhez, a teremhez, ahol próbál” – mondja Popova Aleszja, akinek szintén nagyon kedvesek az Operaház balett-termei, ahová annyi szép szerep próbafolyamata köti. Második gyermeke születése után például az *Anna Kareninára* vagy az *Anyegin* Tatjanájára készült ezekben a terekben.

„2016 nyarán, augusztusban tértem vissza a színpadra, ezúttal hosszabb kihagyás után, mint az első lányom, Thália esetében. Úgy éreztem, nemcsak balett-táncos vagyok, de anya is, és meg akarom adni a gyermekemnek azt, hogy velem, mellette legyek egész kicsi korában, amit nem tudtam olyan hosszán biztosítani az első lányomnak. A visszatérésem fantasztikus volt, katartikus élményként éltem meg. Borzasztó boldog voltam, hogy ezzel a két kivételes szereppel térhettem vissza. Bizonyos tekintetben most érzem magam a csúcson. Vannak szerepek, amiket, akárhogy igyekszik, nem tud korban beelőzni az ember. Az *Anyegin*hez és az *Anna Kareninához* most értem meg. Ha az első gyermekem után azt mondtam, ötszáz színnel lettem gazdagabb, akkor

most egymillióval. Ahhoz tudnám ezt hasonlítani, mint amikor valaki bungee jumpingol. Húszévesen leugrik, ugrás közben szédületes tempóban zuhan és a végén ott a »wow«-érzés. Később, amikor érett művésszé válik, nemcsak zuhan, de zuhanás közben lát is. Még hozzá nagyon élesen. Ezt a pályaszakaszt életem most meg, szakmailag és emberileg is, és bízom benne, lesz módomban még néhány évig az együttesnek és a közönségnek is megmutatni ezt. Ez ugyanis egy kivételes állapot, amikor egy anyában, nőben minden együtt van, a lelki-emberi-művészi érés tetőpontja, úgy, hogy a test még jól bírja az akadályokat.”

Az *Anyegin* Leblanc Gergelynek is kivételes periódust jelent a pályáján, hiszen gyerekkorában ez volt az a színházi, művészi élmény, ami a legerősebben hatott rá, s azóta arról álmodozott, hogy egyszer ő is megadhatta majd ezt a fajta katarzist a közönségnek, egyszer ő is *Anyegin* lehessen. Lenszkij szerepének eltáncolása után ez a tavalyi évadban sikerült is. „Nagyon vártam az élményt, és olyannyira stresszeltem, hogy egy kicsit rágörcsöltem, és az a bizonyos »élvezet« valójában elmaradt.

De remélem, lesz még módomban újra eltáncolni, és ott folytatni az építkezést, ahol abbahagytam. Akkor talán a kihívásnak való megfelelés mellett át tudom adni magam annak az érzésnek is, hogy ezt vártam egész életemben.”

Popova Aleszja hozzáteszi, vannak szerepek, az *Anyegin* és az *Anna Karenina* is ilyen, amiket egy bizonyos kor, egy bizonyos érettség előtt a maguk mélységében nem is lehet megélni, ehhez idő és művészi érés kell. Ő sem hitt annak idején elődeinek, Volf Katalinnak vagy Hágai Katalinnak, amikor erről beszéltek, de mára érti, mit akartak ezzel mondani a közelmúlt táncos legendái. És valóban, az *Anna Kareninában* vagy épp *A csodálatos mandarinban* is láthatta a közönség ezernyi új színét és azok millió árnyalatát.

Popova Aleszja szerint egy igazán jó társulat olyan, akár egy színpompás legyező, amely minden színét megmutatja. „Az opera rétegigényt elégíti ki, ide olyan emberek járnak, akiknek lételemük a művészi élmény, akiknek a tehetség számít és sokszor egy balettet egy adott szereposztással akarnak megnézni. Ez egy küldetés, melyet mindannyiunknak, helyszíntől függetlenül komolyan kell vennünk és a mércét a legmagasabbra téve a művészi igényeket kiszolgálunk.”

Nos, a mércével, a küldetéssel nincs gond. Már csak az Operaház kapuinak újrainyitását várjuk. Színpadiak, nézőtér, egyaránt. ○

Fotó: Nagy Attila

Élmény!
Minden tekintetben.

müpa
Budapest

Wagner: Trisztán és Izolda

2018. június 7., 13., 16. / 16.00

Peter Seiffert, Anja Kampe, Matti Salminen / Liang Li, Boaz Daniel, Neal Cooper, Schöck Atala
Közreműködik a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar
Vezényel: Fischer Ádám

müpa.hu

Stratégiai médiapartnerünk:

A Müpa támogatója az Emberi Erőforrások Minisztériuma

Jegyek kaphatók a Müpa jegypénztáraiban, valamint online a www.mu-pa.hu oldalon. További információ: +36 1 555 3300, +36 1 555 3310

Fotó: Rákossy Péter

Az egyre láthatóbb láthatatlan

**Változatlanul a bontási munkálato-
ké a főszerep az Opera házái táján,
de mind az Eiffel Műhelyházban,
mind az Ybl-palotában látszanak
fények bizonyos hosszú alagutak
végén: egyre kevesebb fantázia
kell ugyanis, hogy elképzeljük, mi
hogyan fog kinézni.**

Mona Dániel

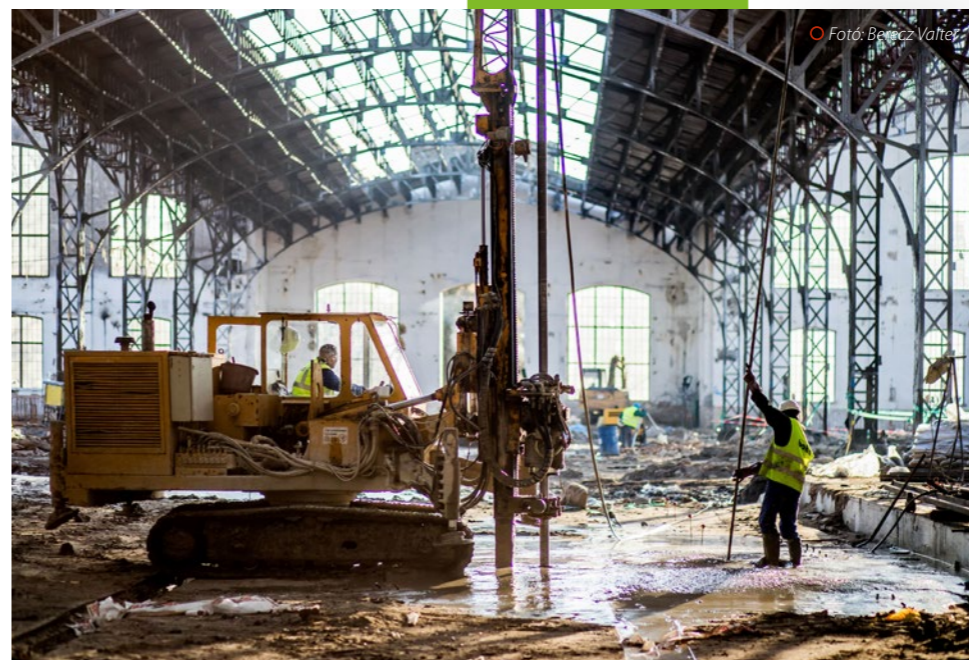
Míg a többség (legyen szó járókelőről vagy operai alkalmazottról) csak az épületek előtt elhaladva, azokat a kordonok felett meglesve tájékozódik a korszerűsítés és az építkezés folyamatairól, állapotáról, így csak a legszembetűnőbb változásokat veszi észre, addig néhányan minden apró mozzanatról tudnak – hogy mi történt és mi fog történni az Andrassy, vala-

mint a Kőbányai út környékén. Utóbbiak közé tartozik Józsa Anka, az Opera beruházó építész is, aki magazinról magazinra mérhetetlen türelemmel és közérthetően mesél a munkálatokról, tervekről, felmerülő problémákról, megoldásokról, gépekről, határidőkről. Mint a rovat eddigi cikkei, ez az írás is neki köszönheti létrejöttét, olyannyira, hogy most saját szavai köszönnek

vissza a sorokból, és közvetítenek a kivitelezők és az olvasók között.

Először pár szó a legutóbbi számokban beharangozott Eiffel műhelyházi folyamatokról. Akik a talajvíz miatt aggódtak volna, nekik van egy jó hírünk: „a probléma megoldódott, sőt, már le is szigetelték a zenekari árkot.” Ami a bontási munkálatokat illeti, „az

ezért felelős cég teljesen elbontotta a Kőbányai út felőli régi ebédő épületet. Február végén a pince falait szedték ki, aztán visszatöltötték ezeket az árkokat. A többi épületnél elkezdték levenni a tetőszerkezetet, hamarosan ott is a falak következnek. Megindult a »C« épület (leendő jelmeztár) belső bontása is. Volt ott egy kis téglakutrica, azt elhordták, így már el tudták kezdeni a padló bontását.” A felesleges épületek eltávolítása a villamosról kukucskáló érdeklődők számára is igen látványos, de van itt egy kevésbé hivalkodó, de annál fontosabb belső bontás, amely már a küszöbön áll. „A nagy díszlettároló csarnokrészen hamarosan mindkét oldalon elbontják a darupályát, mert az új logisztikai rendszer szerint a csarnok két oldalán egy-egy, középen pedig három sorban lennének a konténerek, négy szint magasan. Ha a darupályát meghagynánk, a felső öve alá nem férne be a negyedik szint, és a komplett felső sort elveszítenénk. Így viszont egyrészt biztosítani tudjuk a tervezett maximális konténerszámot, másrészt két normál méretű folyosó lesz a négyutas targoncának! Amely ugye visszatérő szereplője a rovatnak, és egy módfelett hasznos gép. És okos is. „Ami még érdekes, hogy a négyutas-

Fotó: Bencz Valter

nak indukciós megvezetése lesz. Ez azt jelenti, hogy a betonpadló felső négy centijébe nagyon vékony vajatot készítenek, bele pedig egy elektromos szálát tesznek, ami kvázi irányítja a targoncát, és nem engedi, hogy esetleg nekimenjen a konténereknek. Természetesen vezető is fog ülni benne, de a rendszer szükség esetén automatikusan letiltja a gépet. Ha például azt érzékeli, hogy túl közel megy a konténerhez, leállítja, és nem engedi nekimenni.”

Akkora területen, mint egy volt vasúti járműjavító, még az alapok lehelyezése is nagyon időigényes feladat. Ez az építkezés szabad szemmel legkevésbé feltűnő folyamata, melynek azonban vége. „A mélyépítő csapat még március elejéig dolgozott, aztán levonult. A közműalagutak vasalását befejezték. A Műhelyház hátsó kétharmadában folytatják tovább a padló kiszedését, mert ott február végén kezdték az aljzatbetonozási munkákat, amelyen máshol már dolgoznak. Ezek szóban megfogalmazva nem annyira izgalmas folyamatok.” Viszont annál fontosabbak. Akárcsak az, hogy megindult e hatalmas tér belső elosztása, a végleges falak elhelyezése. „Elkezdték beemelni a pakettfalakat. Ezek előre gyártott kéregfalelemek, amelyek egymásba csúsznak: kiáll az egyik vasalása, arra csúsztatják rá a következőt, mint egy puzzle. Ebből kezdték el kirakni a leendő zenestúdió falát, az előcsarnok jobb oldalán. Az egész elülső közönségforgalmi részben látszóbeton fal lesz, szép sima betonfelületekkel, hogy érzékelte-ssük az épület ipari jellegét.”

Fotó: Rákossy Péter

Fotó: Csibi Szilvia

Fotó: Betecz Váner

lehesen állítani az eredeti mennyezeti struktúrát.”

A korszerűsítés egyik legfontosabb helyszíne és alanya a színpad. „A zenekari árok pódiumait kibontották, február végén a főszínpad süllyedő acélszerkezetét bontották és vágták. Mivel ez dupla pódium, a felső színpadszint alatt van egy alsó, ezen is dolgozni kell – a felső részt már levágták róla, áprilisra teljesen kibontják az egészet. Tehát úgy, ahogy a '84-es felújításkor is, teljesen ki lesz tisztítva a hátsó színpad tere is, csak egy nagy gödör lesz ott. A felsőgépészenen is zajlik a munka, a díszleghúzó és ponthúzókat függesztését megszüntették, és elbontásra kerültek a hangszigetelt gépházak is, az ottani bontásokat március végére befejezik.”

Búcsúzóul pár szót azokról, akik mostanában köszönnek vagy köszöntek el a Háztól: „A jelmeztár nemrég teljesen elköltözött, a kiürült negyedik és ötödik emeletet átadtuk a vállalkozónak. A festőműterem március elején vonult ki, az asztalos várhatóan április végéig elhagyja az épületet.” Kis kitérével irány az Eiffel! ○

Fotó: Csibi Szilvia

Fotó: Csibi Szilvia

A falak a főszereplők az Operaházban is, ahol azonban inkább összenyitásról, tágulásról van egyelőre szó, mint elosztásról, ugyanis kisednek lassan minden olyan üzemi területen található válaszfalat, ahol az új elrendezés értelmében változás lesz. „A balettigazgatóság, a régi marketing iroda és a gazdasági igazgatóság válaszfalait teljesen lebontották. A harmadik emeleten, a balett részleg szintjén mindkét folyosón kialakítunk egy-egy női és férfi szaunát, ezekhez is kibontották a szükséges falakat, hogy összenyissák a meglévő mosdókkal. Az első emeleti Hajós utcai részből teljes egészében igazgatói szint válik, ezért itt is lesznek kisebb falmozgatások a kényelmesebb szobakialakítások miatt.” Azokról a falakról pedig, melyek a helyükön maradnak, sok érdekességet derítettek ki a restaurátorok. „A karzati szinten

például a hátfal eredeti színe nem a mostani sötétbordó, hanem az a kávé szín lehetett, amely az épületben számos helyen megjelenik. A harmadik emeleti büfé terében található bordónak szintén nincs semmi köze a régi festéshez. Valószínűleg mezők voltak ráfestve, zöld kerettel, teljesen más színekkel kombinációval. A zsöllyefalon is végeztek falkutatást, és a jelenleginél sötétebb zöld szín került elő a krémes-mentás és piszkosrózsaszín réteg alól.” Láthatják-e majd az eredeti színeket a felújított Operaház látogatói? Egyelőre sajnos nem. Ezeknek a restaurációs munkáknak az ára ugyanis nem része a jelenlegi korszerűsítésről szóló szerződésnek. Ha azonban megvolna rá az anyagi fedezet, úgy ezek a feltárások zavartalanul folytathatók működés közben is apránként haladva, ütemezetten.

Nemcsak az oldalsó falak szolgálták meglepő újdonságokkal, de a mennyezet is izgalmas kihívásokat tartogat. „Mindenhon leszedték az álmennyezetet, így előtűnt az eredeti poroszüveg födém. Az első és harmadik emeleten, ahol nem olyan nagy a belmagasság, mint a többi szinten, nagyon jó érzés, hogy így megnyílt és nagyobb lett a légtér. Épp ezért, kooperálva a tervezőkkel és kivitelezőkkel, meg hagyjuk így, kibontva a régi, eredeti boltozatot, nem fogjuk visszaépíteni az álmennyezetet, a gépészetet pedig a helyiségeken belül, bedobozolva fogjuk elhelyezni. A balett részleg szintjén a mesterséges szellőztetéshez szükséges csöveket be lehet húzni az öltözők belső falára. Minden olyan részen tehát, ahol jót tesz a belmagasság-növekedés, úgy alakítottuk a terveket, hogy vissza

„Másfél évre előre kell gondolkodnom”

Inkább csak elméletileg érdekelte a zene, de beleszeretett az operákba. Immár huszonegy éve kötődik a Magyar Állami Operaházhoz Csiki Gábor. A kórus tagja volt, de címzetes magánénekesként számos szerepet is elénekelhetett már. Január elseje óta azonban más feladata van: ő a karigazgató.
Szabó Z. Levente

Fotó: Emmer László

Azt olvastam korábbi interjúiban, hogy ifjúkorában nem így tervezte a jövőjét.

Még csak nem is művészi oktatási intézménybe jelentkeztem először, hanem a szekszárdi Rózsa Ferenc Szak-középiskolába, általános mechanikai műszerész szakra, mert érdekelték a műszaki dolgok. Mellette természetesen folyamatosan tanultam zeneiskolában is. Az első nagy fordulat akkor következett be az életemben, amikor ebből az alapfokú intézményből felvettek a Zeneakadémiára, ének-zene tanár és karvezető szakra. De ez még mindig nem az operák világa volt. Úgy gondolom, aki az Operához tartozik, annak pályáján egyszer eljön egy fontos és meghatározó pillanat, amikor fellobban a szerelem a műfaj iránt. A Zeneakadémián a zongora, a jazz és sok egyéb dolog érdekelt, az opera mondhatni egyáltalán nem. Volt azonban alkalom rá, hogy megnézhessünk egy-egy produkciót, és én éltem is ezzel a lehetőséggel. A legelső operaelőadástól kezdve – ami Mozart *Cosi fan tutte*-ja volt, Melis György főszereplésével – minden vonzott, ami a zenedrámákkal kapcsolatos. Igyekeztem a tanulmányaimat is úgy szervezni, hogy minél több művet meg tudjak nézni. Később egy újságban olvastam, hogy a kórus felvételt hirdet, jelentkeztem és bekerültem.

Innen már egyenes volt az út?

Visszatekintve úgy látszik, igen, de azért ennél bonyolultabb volt a helyzet. Kezdő zeneakadémistaként még nem is tartottam magam énekesnek. Párkai István tanszakvezető oda is jött hozzám, hogy „Gábor, felvettük, mert

jól zongorázik és elméletből is megfelelt, de itt egy kicsit azért énekelni is tudni kell!” Így a Zeneakadémiával párhuzamosan konzis növendék is lettem, Németh Gábornál tanultam. 1996-ban kezdtük a közös munkát, ami egész tavalyig tartott. Így jutottam el a címzetes magánénekesi pozícióig, és ennek a pályának a csúcsán megformálhattam olyan szólamokat, mint a Fehér miniszter Ligeti György *Le grand macabre*-jában, vagy a főszerepet Britten *Lukrécia meggyalázása* című operájában.

Talán sokan gondolhatják úgy, ezek „hanggyilkos” szólamok.

Érthető, hiszen minden embernek fontos, hogy a vágyait megmutassa, kivetítse a világ fölé, erre pedig a hang a legtermészetesebb, és ezáltal legalkalmasabb képesség. Egy ajtó, amelyet legbensőbb lényünkben elindulva szélesre tárhatunk. Az említett operai alakok komoly karakter szerepek, amelyek összetettek, fontos bennük a szöveg, a játék, a szereplő komplexitásának megmutatása.

Nem sokkal előbb azt mondta, a külön tanulás, énekesi hangképzés tavalyig tartott.

Sajnos nem tudok már időt szakítani a hangom karbantartására, elsődlegesen az új munkám miatt hagytam abba az éneklést. Bár sokan dicsérték, pontosan tudom, hogy nincs a torkomban – operai mércével mérve – igazán minőségi hanganyag. A vokális fejlődési lehetőségnek is vannak korlátai, így nemrég beláttam: ez az a pont, amin már nem fogok tudni túllépni.

Immár a másik oldalon Ön jelöli ki tehát, ki az, aki a kisebb, illetve olykor, mint az Ön esetében is, nagyobb szerepeket elénekelheti a kórusból?

Az énekkarhoz kötődő apróbb megszólalásoknál – számtalan szempont figyelembevétel – én magam döntök. Amikor ezeknél jelentősebb karakter szerepek kapcsán az az elhatározás születik, hogy nem a magánénekesek közül, hanem a karból kell választani, akkor erre vonatkozóan személyi javaslatot teszek.

Nem szül mindez feszültséget? Hiszen feltételezem, mindenkinek vannak művészi céljai, illetve az ilyen alkalmaknak anyagi vonzata is van.

A saját tapasztalatom az, hogy nagyon nehéz egyetlen estére, délutánra kiszakadni a mindennapi énekkari munkából, méghozzá úgy, hogy a plusz feladatot a szólistáktól elvárható szinten kell megoldani. Ilyenkor nem csupán az énekkarról van szó, hiszen a szólószerepre történő felkészülés is nagyon időigényes: ezeket az órákat, napokat nekem az énekkari munka rovására kellek biztosítani az illető számára. Nekem – tudom, nem szép szó, de pontos – gazdálkodnom kell a kórusal, de nem csak létszámában, hanem egyénileg is. Van, aki úgy gondolkodik, hogy az évben van harmincnyolc különálló produkció, és ezekhez kell megszervezni az életet. Szerintem azonban az Operának csak egyetlen produktuma van – maga az évad. Amiben most adott pillanatban egy főjatszínhely szerepel, de hosszabb

távon majd két, két és fél helyszínnel kell számolni. Tehát nekem az egész szezonra, sőt inkább másfél évre kell előre gondolkodnom, tudnom, hogy mikor milyen feladat vár a kórus tagjaira. Ezen belül figyelni kell egy-egy produkció igényeire, a szólamárnyokra, a létszámra – még akkor is, ha éppen csak tíz-tizenöt fő szerepel az adott estén. És arra is törekednem kell, hogy mindenkit feladathoz juttassak, de nem csak az említett anyagi vonzatok miatt! Az énekhang ugyanis olyan, mint a versenyló: nem egészséges, ha túlajtják, de az sem jó, ha nem dolgoztatják rendszeresen, mert így hamar elveszítheti a fényét és a rugalmasságát. Friss pályaelhagyóként én magam vagyok erre a legjobb példa.

Újabb kritikus pont: lehet, illetve kell-e valakinek azt mondania, hogy eddig és ne tovább, már nem olyan a hangod, hogy itt maradhass?

A feladatkörömhöz elvileg ez is hozzátartozna. Ugyanakkor látom, hogy egyre fogyatkozik az utánpótlási lehetőség. Beszéltem a hangról és a megnyilatkozási vágyról. Nos, ennek az ereje kezd kikopni a világból, mert az emberiségnek hosszú évtizedek óta nincs igazi kérdező-, avagy mondanivalója a világ felé. Ez az én sajátos, szomorkás válaszom a sokak által feltett kérdésre: miért nincsenek már olyan énekhangok, mint régen? Épp ezért nagyon is meg kell becsülni azokat, akik hosszú éveket áldoztak erre a hivatásra, mert az a művészi minőség, amit egy esetleg kicsit fáradtabb hangú, de tapasztalt énekes képvisel, egyre kevésbé pótolható egy fiatalal. És épp ezért nem is mindenáron pótlandó. ○

Dalárnap

Harmadik éve ad helyet az Erkel Színház az amatőr kórustalálkozóknak, amelyre az ország számos pontjáról érkeznek énekarok, így Zalaapátiból, Békéscsabáról, Szegedről, Kapuvárról és Vásárosnaményből is. A résztvevők névsora a harmincat is felülmúlja, köztük három gyerek-, illetve ifjúsági kórus is szerepel. A május 12-én és 13-án megrendezendő esemény során először minden együttes rövid műsort ad elő, majd közös próbán vesznek részt Bogányi Tibor karmester irányításával. A program zárásaként koncertszerű (zártkörű) előadás formájában az Opera Kórusával együtt szólaltatják meg Orff *Carmina Burana* című művének három részletét a Nemzeti Dalár Egylet egykori országos karnagyáról elnevezett teátrumban.

Új Puccini-relikvia az Operában

Egy tavaly decemberi budapesti árverésen került kalapács alá az a ritka Puccini-fotó, melyet sikerült az intézménynek megszerezni, ezzel is gazdagítva a nagy olasz zeneszerzővel kapcsolatos dokumentumait. A páratlan fotográfia mellett a Magyar Állami Operaház birtokába került a dalszínház egykori kiváló mezzoszopránja, Flattné Gizella hagyatéka is. Karczag Márton

Mint ismeretes, Giacomo Puccini nemcsak zeneszerzőnek volt kiváló, hanem a saját művei menedzsereként is rengeteget tett operái népszerűsítéséért. Felismerte, hogy személyes jelenléte nagyobb súlyt ad és nagyobb médiaérdeklődést biztosít az előadásoknak, miközben azt is szerette ellenőrizni, hogy saját – partitúráiban is rögzített – utasításait pontosan betartják-e az akkoriban még igen szűk keretek között mozgó rendezők.

Első operája, amely Pesten színre került, a *Manon Lescaut* volt, 1894 tavaszán, Nikisch Artur betanításában. A komponista az ötödik elődást tekintette meg április 15-én. Második látogatására tizenkét évvel később, 1906 májusában került sor. A *Pillangókisasszony* magyarországi bemutatójának hetében Puccini-ciklust tervezett

az Operaház igazgatósága, melyben a bemutató előtt a *Bohémélet* és a *Tosca* is színre került. A komponistának nemcsak a magyar főváros nyerte el a tetszését, hanem a Cso-cso-szánt alakító Szamosi Elza is, akit többek között Amerikában is beajánlott. Puccini utoljára 1912 februárjában jött Budapestre; ekkor három hétig dolgozott a színház művészeivel *A Nyugat lánya* nagysikerű premierje előtt.

FLATTNÉ GYÖRFFY GIZELLA
- A WALKÜR - SIEGRUNE | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

Alseghy Gálmán
született főrendező
Flattné

Nézői Kézikönyvtár
BUDAPESTEN
V. MÁTYÁSUTCA 4.

Noha több dedikált Puccini-kép és egyéb személyes dokumentum van az Operaház Emléktárában a szerző pesti látogatásainak idejéből, az árverésen felbukkant fotó valódi ritkaság. A kép aláírása szerint: „Alle gentil Signora Flatt Gizella (Kate) Grati ricordo di Giacomo Puccini”, azaz „A kedves Flatt Gizella (Kate) asszonynak hálám jeléül”. Jelenleg ez az egyetlen olyan dedikált kép, melyet az olasz mester magyar énekes számára írt alá, egyik pesti premierje alkalmából.

A mára elfeledett Flattné – teljes nevén: Flatt Gasztonné Hadházi Györfly Gizella (1870. május 14., Csernye – 1943. március 24., Budapest) – pályafutása nem volt szokványos. Dunántúli kisnemesi család sarjaként eszébe sem jutott a művészi pálya, mígnem férje elveszítette a vagyonát. Meglehetősen későn iratkozott be a Zeneakadémiára, ahol a jeles Wagner-tenor, Georg Anthes növendékeként végzett. Tízéves operaházi pályafutása alatt (1901-től ösztöndíjas, 1903-1912 között szerződöttes tag) végigénekelte a drámai mezzoszoprán-repertoár jelentős részét. A *Parasztbecsület* Santuzzájaként mutatkozott be 1901 őszén, s ezután sorra kapta Gertrud királyné (*Bánk bán* és *Thomas: Hamlet*), Orlovskij herceg, Amneris és Sába királynője szerepeit,

részt vett Goldmark- és Lehár-bemutatókban. Legemlékezetesebb alakításait Wagner zenedrámáiban nyújtotta, énekelte Ortrudot, a Tannhäuser Erzsébetét és *A walkür* Brünnhildéjét is. Pályafutásának legemlékezetesebb estje nem a Pillangókisasszony apró, ám fontos Kate-je volt a mű magyarországi bemutatóján, hanem az ominózus *Aida*-előadás, melyen Enrico Caruso énekelte Radamèst.

A megszerzett hagyaték fontos részét képezi Flattné kézzel vezetett szerepkönyve és kritikagyűjteménye, Máder Rezső igazgató (és a Butterfly-premier karmestere) operaházi fejléces papírra írt köszönőlevele az alábbi szöveggel: „a »Pillangó kisasszony« bemutató előadásán produkált művészi alakításáért őszinte elismerésemet és köszönetemet ezúton is kifejezem.”, valamint tizenkét darab szerepes fotó.

Reményeink szerint a dedikált kép egyéb ritkaságokkal együtt megtekinthető lesz a következő, „Puccini Itáliája” mottójú évadban megrendezésre kerülő Erkel színházi kiállításán, s a már-már elfeledett Flattné hagyatéka is felbukkan majd az Opera kiadványaiban. ○

Introvertáltak egy zajos világban

A zene hatásai

A zene nemcsak kultúránk, hanem – többségünk számára legalábbis – a mindennapok szerves része. Érdemes megfigyelni, hogy ébren töltött időnk mekkora részében vesz körül minket valamilyen zene. Aztán hasonlítsuk össze, hogy ebből mennyi az, amikor valóban, célzottan zenét szeretnénk hallgatni, és ehhez képest milyen arányban szól zene „háttérként” (munkahelyen, vezetés közben, házimunkához vagy tanuláshoz), illetve hányszor kerülünk ilyen szempontból „zajos” környezetbe. Amikor nem magunk választjuk meg a hallgatott zenét, sem annak stílusát, sem intenzitását, a zene nagyon is lehet nemkívánatos inger – vagyis zaj – számunkra...

Fontos tudni, mi a jó nekünk – pontosabban, hogy mennyi ingerre van igényünk és szükségünk a mindennapokban. Persze ebben a vonatkozásban (sem) érdemes a zenéről általában véve beszélni, hiszen annak számtalan jellemzője befolyásolja a hallgatóra gyakorolt hatást. Számunkra a legkellemesebbek nyilván a saját kedvenc zenéink, de ha összpontosítást igénylő feladatot végzünk, akkor azok bizonyulnak a lehető legrosszabb választásnak, mivel – könnyű belátni – jobban elterelik figyelmünket...

A gondolkodási műveletekre gyakorolt hatást tekintve elsőrendűen fontos a háttérzene komplexitása, amely a zene információterhelésének mértékével ragadható meg: az alacsony információterhelésű zene egyszerű, ismétlődő ritmusa, szűk sávtartományban mozog, ezért nincs jelentős hatással a hallgató arousal (izgalmi) szintjére. A nagy információterhelésűek viszont disszonánsak, ritmikailag változatosak és erősen dinamikusak, így intenzív arousalszint-emelkedést eredményeznek. Hasonlóan növelik az izgalmi szintet a gyors tempójú háttérzenék. Az információterhelést növelik a zenéhez társuló vokális ingerek is – vagyis összetettebbek azok a számok, amelyekben ének is van...

Részletek Nagy Beáta Magda
pszichológus cikkéből (2018/01. sz.)

Büszkék vagyunk KORTÁRSAINKRA

A 2018-as Libri irodalmi díjak tíz döntőse

Válassza ki ön is a kedvencét a tíz döntős alkotás közül,
szavazzon, és nyerje meg a 100 könyvcsomag egyikét!

Részletes tájékoztatás: libri.hu/irodalmi_dij

Szellemóriás

Február elején múlt 120 éve, hogy Székesfehérvárott megszületett a 20. századi magyar operatörténet egyik legjelentősebb alakja, Tóth Aladár. Idén ráadásul kettős évfordulója van a jeles esztétának, október 18-án lesz fél évszázada, hogy elhunyt. Karczag Márton

© TÓTH ALADÁR, 1962 | Forrás: Operaház Archivuma

Ha végigtekintünk Tóth Aladár életének vázlatos krónikáján, sikertörténet látszik kirajzolódni: alig múlt húsz éves, amikor Kodály Zoltán tanítványaként első zenei tárgyú írása megjelenik, huszonkét évesen már a kor legnagyobb hatású irodalmi lapja, a *Nyugat*, három évvel később a *Pesti Napló* zenekritikusa, akinek szavára nemcsak hamar figyelnek, de esszéiknek is beillő szépirodalmi minőségű publicisztikái új – máig kevesek által megközelített – minőséget jelentenek a hazai zenei írás történetében. Két évtizedes tevékenység után eldobja a tollat, majd némi kényszerszünet után 1946-ban átveszi a Magyar Állami Operaház vezetését, hogy működésének tízéves időszakát a nevével fémjelzett aranykorként vonuljon be a haza operajátszás krónikájába.

Mindez az életmű színe. A fonákján pedig egy jellegzetes 20. századi magyar értelmiségi sors buktatói körvonalazódnak: Tóth Aladár egyik példaképével, Bartók Bélával való szellemi szolidaritásból, az 1940-es évek

© OTELLO, 1954 - LOSONCZY GYÖRGY, TÓTH ALADÁR, LACZÓ ISTVÁN | Forrás: Operaház Archivuma

elején önkéntes száműzetésbe vonul, majd sorsközösséget vállalva második feleségével, a zseniális zongoraművész Fischer Annie-val, kénytelen elhagyni hazáját is. Amikor a stockholmi évek után hazatér, politikai és szakmai konszenzus egyetlen szóba jöhető jelöltként emeli az Opera igazgatói székébe. A támogatás percek alatt semmivé foszlott és Tóth Aladárnak egyszerre kellett megküzdeni a külső (úgy a hatalom, mint az egykori kritikus-társak) és a színház különböző klikkeinek belső támadásaival. Pozíciójáról végül 1956 őszén önként mondott le, amikor a forradalmi hevületben társulatának tagjai gyűlést hívtak össze, ahol az egyik énekes így kiáltott: „Ez az ember még mindig itt mer ülni, aki kiszolgált a Rákosi-rezsimek?” Tóth Aladár ekkor csendesen felállt, kiment és többet nem tért vissza. Mindössze ötvennyolc éves volt ekkor, élete hátralevő tizenkét évében nem írt, nem nyilatkozott, Fischer Annie férjeként járta a világot és lehetőségeihez mérten élvezte az életet.

Tóth Aladár 1956 után úgy érezhette, harcait – úgy kritikusként, mint igazgatóként – megívta. Mesteréért, Kodály Zoltánért és a magyar zenéért folytatott küzdelme a hazai keretek között révbe ért, Radnai Miklós széthullott, világháborúban megtépázott operagyűttesét ismét európai nivóra emelte, olyan karmestereket és énekművészeket indított el, mint Házy Erzsébet, Takács Paula, Delly Rózsi, Simándy József, Ilosfalvy Róbert, vagy Melis György,

© FISCHER ANNIE ÉS TÓTH ALADÁR | Forrás: Operaház Archivuma

akikre a következő évtizedekben bátran lehetett építeni. Bartók három színpadi művét és Mozart öt „nagy” operáját az állandó repertoár részévé tette, újjászerveztette a balettagyűtest, hogy alkalmas legyen a nagy szovjet balettek (*A diótörő*, *A hattyúk tava* stb.) előadására. Repertoárépítő és közönségnevelő munkájának köszönhetően nemcsak az Operaház, hanem az Erkel Színház is évi több mint 600 alkalommal telt meg évadonként.

A magyar zeneírás fájó hiányossága, hogy sem Tóth Aladár életében nem készült vele nagylélegzetű életútinterjú, sem a halálát következő években nem jelent meg olyan kiadvány, melyben kortársai hű képet festettek volna róla. Az 1968 óta eltelt fél évszázadban a szemtanúk jó része is elhunyt, az esztéta hagyatéka is avatatlan kezek között kallódott el. Az életrajz megírását nehezíti, hogy Tóth Aladár igazgatóságának évében a sajtó korántsem volt független. Mindezek ellenére 2018 tavaszán az Opera gondozásában fog napvilágot látni az a kötet, mely a színház vezetőjének életét és munkásságát szándékozik bemutatni a jelenleg rendelkezésre álló dokumentumok segítségével. ○

ZSOLDOS BÁLINT | Fotó: Nagy Artilia

Kirándulás a kincsesbányába

Az Opera Székely Bertalan-terme után az idei évadban az Erkel Bernáth-büféje ad otthont a Kamarazenei koncerteknek. A helyszín és vele az akusztika talán változott, de a cél nem: igazi zenei ritkaságokat játszani el, még nagyobb közönség előtt. Verasztó Annamária

„A kamarazenei repertoár valóságos kincsesbánya, tehát könnyedén találni olyan műveket, amelyek érdemesek a megszólaltatásra, és a koncepciónkba is illeszkednek – mondja a zongoraművész, az Opera korrepetitora, a Kamarazenei koncertek szerkesztője. – Úgy terveztük meg az idei programot

Kocsár Balázs főzeneigazgatóval és Devich Gábor zenekari igazgatóval, hogy minden egyes hangverseny egy operaházi bemutatóhoz kapcsolódjon. Ennek megfelelően decemberben a *Jancsi és Juliska* apropóján a mese témáját jártuk körbe, januárban, a *Porgy és Bess*® premierjének havában pedig

kifejezetten ritkán játszott jazzklasszikusokat mutattunk be.”

A *Ring gyűrűi*-évad bemutatói wagneri tematika köré szerveződnek, így ez természetesen a sorozat műsorában is tükröződik. „Három részből álló, *Wagner nyomában* című szériánkban Wagner által erősen inspirált zeneszerzők, Gustav Mahler, Richard Strauss, Alban Berg vagy Arnold Schönberg kamaraműveiből válogattunk, és azt próbáltuk megmutatni, hogy a wagneri hatás jócskán túlmutat a mester életén” – fejt ki Zsoldos Bálint.

A bemutatókkal fennálló szoros kapcsolat azonban csak az egyik szervezőelv volt a koncertek összeállításakor: „Más szempontból arra irányult az igyekezetünk, hogy nominálisan és hangszercsoportonként is a zenekar minél több tagja vegyen részt a koncerteken. Kihasznljuk, hogy az új helyszínünk nagy apparátust is képes befogadni.” Túl azon, hogy nagyobb együttest igénylő repertoárt is megszólaltatnak, a hangversenyeken az Opera zenekarának tagjai időről időre kiváló vendégművészekkel lépnek színpadra: szeptemberben például Rolla János Kossuth-díjas hegedűművész töltötte be a koncertmester szerepét.

Alapvető célnak tekintik azt is, hogy minden alkalommal ritkaságokat, széles körben nem játszott alkotásokat ismerhessen meg a közönség. Az eddigiek során szerepelt a kínálatban Kovács Zoltán kortárs zeneszerzőnek, az együttes fagottművészenek *Nyolcadik meséje*, Stravinskytól a *Ragtime 11 hangszerre* vagy Schönberg *Kamaraszimfóniája*. „Az Opera zenekara ezt igényli is – hangsúlyozza a szerkesztő. – A visszajelzések alapján elmondhatom, hogy a zenészek nagyon szeretik a sorozatot, és a sok

Fotó: Pályi Zsófia

Fotó: Berecz Valter

munkájuk mellett szívesen vesznek részt a próbafolyamatban, örömmel játszanak a koncerteken. E kiváló muzsikusok számára mindez egyfajta kirándulás, ahol szőlisztikusan is jobban meg tudják mutatni magukat. Mindez más képességeket igényel, mint az operarepertoárt játszani a zenekari árookban, és másféle élményt is jelent.

Az együttzenélés örömét nyújtja. Fontos szempont, hogy a zenekar kedvelje a hangversenyeinket, de legalább olyan fontos, hogy a közönség is szeresse őket – teszi hozzá Zsoldos Bálint. – Ezzel kapcsolatban büszkén mondhatjuk, hogy a januári koncertünk telt házas volt, még pótszékeket is be kellett tenni.”

Ritkán hallható zenei csemegékből a tavaszi folytatásban sincs hiány: március 10-én szintisztán Mozarté volt a délután, április 21-én elhangzik Mahler átíratában Schubert *d-moll vonósnégyese*, azaz „*A halál és a lányka*”, május 19-én pedig Richard Strausstól csendül fel többek között a *Fúvósszerenád* és a *Metamorfózisok*. ○

Mi magyar idők

konzervatív közéleti napilap

A kormánypárti újság.

Tavaszi Zsongás

Az Erkel Színházban rendezett Primavera olyan seregszemle, amely évek óta kiköveteli magának a helyet az Opera évadainak műsorában, hiszen olyan különleges operaélményt nyújt, amire tényleg csak évente egyszer van lehetőség.

Ur Máté

◉ NORMA - DEBRECENI NEMZETI SZÍNHÁZ | Fotó: Máthé András

◉ A SEVILLAI BORBÉLY | Fotó: Győri Nemzeti Színház

◉ A DENEVÉR | Pécsi Nemzeti Színház

Hat nap, amely teljes egészében a magyar operajátszás széles és színes repertoárjába enged betekintést, megerősítve, hogy a hazai minőségi zenés színház egyáltalán nem Budapest-központú. A fesztivál felütése a Győri Nemzeti Színház Rossini-produkciója lesz május 15-én, s bár közhelynek számít, hogy a vígopera mesterének szinte futószalagon gyártott művei a könnyed szórakoztatást tűzték ki célul, a Silló István dirigálta *A sevillei borbély* éppen erre próbál rációzni. A karmester gyermekkora óta kedvenc darabjaként emlékszik az operára, mint mondja: „Lenyűgöz a humora, a virtuozitása, a karakterek komplex, de egyértelmű zenei megjelenítése. Nagyon izgat a lépten-nyomon tetten érhető »Mozartitás«, a zenekari- és az énekszólamok egymásba fonódása, a

karakterek tökéletes megformálása a kíséretben is” – mondja a dirigens, akivel a tavaszi és nyári időszakban a *Billy Elliot – a Musical* és a Magyar Nemzeti Balett *Total Dance* című estjének élén is találkozhatunk.

Az első nap után május 16-án Verdi viszonylag ritkán játszott négyfelvonásos, a Victor Hugo színműve alapján készült *Ernani* kerül a középpontba. A Szegedi Nemzeti Színház produkciójának irányítója Pál Tamás, aki szerint „a darab semmiképpen sem szokványos karmesteri feladat. Vannak kollégáim, akik idegenkednek is az ennyire erősen énekközpontú művektől, mondván, a zenekar irányítójának alig van dolga. Ezzel szemben én azt gondolom, hogy ennek az alkotásnak a drámai vonalvezetése mindenképpen a dirigens ügye,

s különösen nagy a felelősségünk és szerepünk az értelmezés és a drámai dikció kidolgozása során.” A jó előadáshoz egyaránt szükség van a perfekt vokális technikára és a jellemábrázoló képességre – szögezi le Pál Tamás, akit másnap Cser Ádám, a hosszú idő után újra megrendezett Maestro Solti Nemzetközi Karmesterverseny döntőse követ a pulpituson, az ő elképzelései mentén megvalósuló *A varázsfuvola* című Mozart-klasszikussal. „Az előadás során leginkább a tiszta gesztusok megvalósítására, a hangszelvény aprólékos kidolgozásának megmutatására, az énekesek pontos kísérésére, a legszélsőségesebb dinamikai árnyalatok megvalósítására, illetve a mozarti hangzás frissességének és hajlékonyságának biztosítására helyezem a hangsúlyt. Számomra nagyon fontos,

hogy a folyamatos figyelem által a hangzás mindig a lehető legjobb legyen” – mondta a Miskolci Nemzeti Színház zeneigazgatója, aki éppen néhány hónapja mutatkozott be az Erkel Színház színpadán egy koncertszerű produkcióban, most pedig teljes művet vezényel, sőt májusban a fent említett Silló István mellett még a Total Dance táncelőadásain is találkozhatnak az érdeklődők a dirigenssel.

Május 18-án a debreceni Csokonai Nemzeti Színház a bel canto egyik legfényesebben ragyogó ékkövével érkezik. Bellini *Normája* Szabó Sipos Máté szerint egy részleteiben is kidolgozott pszichodráma. „A libretto a szokásosnál kifinomultabban ábrázolja a jellemeket, a zene pedig akár egy-egy

akkorddal is képes láttatni, vagy ellenpontosítani a drámai szituációk apró változásait. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a fővároson kívül is születnek remek opera-előadások és működnek társulatok. Nem is lehetne teljes a zenei élet nélkülük. A Primavera jó alkalom arra, hogy a fővárosi publikum is megismerhessen valamit ebből, és úgy gondolom, hogy a vidéki közönség is jobban megbecsüli saját értékeit, ha annak budapesti sikerei is vannak.”

Hasonlóan vélekedik a finálé előtt bemutatkozó Pécsi Nemzeti Színház dirigense, Oberfrank Péter is, aki május 19-én ifj. Johann Strauss meguntatatlant, *A denevér* című, új köntösbe öltöztetett alkotását vezényli majd. Véleménye szerint a darab humora, eleganciája, különösen az együttesek virtuóz könnyedsége kell, hogy a mű középpontjában legyen. „A próbák során az énekeseket mindig megpróbálom olyan helyzetekbe hozni, hogy később a színpadon már felszabadultan énekelhessék a szerepüket. Bízunk kell egymás tehetségében” – teszi hozzá.

A rendezvény záró eseménye május 20-án a Kolozsvári Magyar Opera *Rigoletto*-előadása lesz. Kulcsár Szabolcs karmester szerint „minden olyan megmutatkozásra lehetőséget adó alkalom, amely kimozdítja a társulatot a napi rutinból, pozitív energiákkal tölti

fel a csapatot. A Primaverán részt vevő intézmények művészeivel egy színpadra lépni komoly megmérettetés is egyben”. A művel kapcsolatban kiemelte: „minden szereplőnek megvan a maga életdrámája, amit Verdi zseniálisan jellemez a zenéjében, és talán ez a legnagyobb kihívás: szemléltetni mind ezt olyan módon, hogy a darab mégis egységes maradjon. Előadásunkkal szeretnénk maradandó nyomot hagyni a közönségben, és bízom benne, hogy olyan visszajelzést kapunk a nézőtérén ülőktől, ami mindnyájunk jelenlegi és jövőbeli művészbátyuját hittel, elkötelezettséggel és ambícióval tölti majd fel.” ◉

A cikk teljes terjedelmében a Mimi.blog.hu-n olvasható.

◉ A DENEVÉR | Pécsi Nemzeti Színház

◉ A SEVILLAI BORBÉLY | Fotó: Győri Nemzeti Színház

○ BERTÓK LÁSZLÓ, LENGYELNÉ BARI PIROSKA, CZIGNER LÁSZLÓ, TAMÁS ISTVÁN, FOKTA ZOLTÁN, MÉSZÁROS ENDRE, KARÁSZI LÁSZLÓ, KISS ISTVÁN, LÁZÁR ISTVÁN, ZEKE BALÁZS, BÁNYAI CSABA, HORVÁTH CSABA, FÁCZÁN FERENC, SÁGI FERENC, GÖBLYÖS ATTILA, MARCZY ZOLTÁN, BINGES BÉLA, GULYÁS-SZABÓ LÁSZLÓ, IVÁDY SÁNDOR, LUGOSI TAMÁS
Fotó: Berecz Valter

Működtetni és megőrizni

– Akiknek a *gondtalan* órákat köszönhetjük

Aki mostanában az Operaház környékén jár, egy körbekerített, kipakolt, építési munkálatok alatt álló épülettel találkozhat, amelyre már jócskán ráfért a korszerűsítés. Noha a színházi munka jelentős részét kiszervezték, nem mindenki hagyta el az épületet. A főigazgatóság nem költözik, az OperaVisit és az Opera Shop változatlanul üzemel, és a gondnokság jelenleg is azért felel, hogy minden rendben menjen.

Várhegyi András

Mi, magyarok igencsak szerencsésnek mondhatjuk magunkat azért, hogy fővárosunk egy olyan gyönyörű műemléki épülettel rendelkezik, mint az Operaház, amelyben a múlt század nagy háborúi sem okoztak komolyabb károkat. Az a tény, hogy ez az épület eddig képes volt a feladatát ellátni és zavartalan élményt biztosítani az évi sok ezer látogatónak, nagyban

köszönhető a benne dolgozó műszaki csapatnak, akik nap mint nap azon fáradoznak, hogy a felmerülő problémákat még azelőtt elhárítsák, hogy abból nagyobb kellemetlenség származna.

A műszaki stáb tagjai között találunk gépészeket, elektrikusokat és színpadi dolgozókat, minden olyan feladat pedig, amely nem a színpadi produkció

megvalósításával vagy az épület víz-, illetve áramellátásával függ össze, a gondnokság munkaköréhez tartozik. A felügyelet kiterjed az Opera további épületeire is (az Erkel Színházra, a Jókai utcai próbateremre, a már kiürített Hajós utcai üzemházra), a korszerűsítés idejére bérelt ingatlanokra (például a Szentkirályi utcai irodaházra), továbbá a külső raktárakra és műhelyekre, a bérletekásra, valamint a balatoni üdülőre. A karbantartókból, portásokból, díszítő festőkből, restaurátorokból, takarítók-ból, gondnok-helyettesekből és gondnokokból álló, közel harmincfős csapat munkáját Czigner László főgondnok hangolja össze, aki 2000-ben kezdett az Operában karbantartó lakatosként, majd az üzemeltetésen belül végigjárta a ranglétrát. „Édesapámnak

lakatosműhelye volt, gyakorlatilag ott tanultam meg mindazt, ami ehhez a szakmához kell” – emlékszik vissza, noha azt elismeri, hogy a legtöbb ismeret gyakorlat közben sajátítható el a többi kollégától. „Fontos, hogy mindenki érezze, hogy egy nagy csapat része, ahol felelősséggel tartozik a másikért. Segítenünk kell egymás munkáját, jól kell bírni a fizikai megterhelést és humorérzékre is szükség van, hogy átlendüljünk a feszültebb pillanatokon.”

„Az elvégzett munkában hiszünk, ami mindig átsegít a nehézségeken. Aki nem illik ide, az hamar lemorzsolódik” – veti közbe Bertók László, az Opera másik gondnoka, aki már tíz éve dolgozik együtt a főgondnokkal. 1995-ben színpadi díszítőként kezdett, majd miután teljesen megismerte a kulisszák mögötti világot, érdekelni kezdte a színház „másik fele” is. „Egy díszlet-építés közben történt, hogy mialatt a színpadon dolgoztunk, megemelték a vasfüggönnyt, engem pedig teljesen lenyűgözött az elém táruló nézőtér látványa. Akkor döntöttem el, hogy szeretnék még többet megismerni az épületből, és jelentkeztem az épp megüresedett gondnok-helyettesi pozícióra.”

A gondnokság munkája rendkívül sokrétű, beletartozik az adott épület karbantartása, a takarítás megszervezése és ellenőrzése, a különböző rendezvényekhez kapcsolódó átrendezések, a belső anyagmozgatás, valamint a berendezési tárgyak, bútorok restaurálása, de az operai dolgozók által használt bérletek állagmegóvása is gondnoksági feladat. „Megpróbáljuk levenni a gondokat mások válláról” – summázza a főgondnok, akinek a napi rutin mellett a váratlan helyzetekre is azonnal tudnia kell reagálni. „Előfordult, hogy egy néző lábbelijét kellett

használható állapotba hoznunk, miután a nézőtérén sétálva levált a cipője talpa. Szerencsére szinte mindenre tudunk megoldást találni – meséli Bertók László, aki a telefonjából hozza a következő példát. – Korábban, egyik éjszaka kaptam egy SMS-t az egyik játékmestertől, hogy szükség lenne egy alapos takarításra a Házi Színpadon. Ilyenkor persze azonnal intézkedni kell, úgyhogy korán reggel jeleztem a kollégáimnak a kérést és a próba kezdetére már készen állt a terem.”

Noha a feladatok tetemes részét a precíz szervezőmunka teszi ki, a gondnokság nem jelent pusztán irodai elfoglaltságot: a dolgozók a korszerűsítést megelőző időkben napi szinten akár tíz kilométert is megtettek az épületen belül, mégpedig a legnagyobb örömmel, hiszen a nagyszerűen megalkotott Operaház mindig újabb és újabb felfedeznivalót kínál a falai között járóknak. „Az Andrássy úti Ybl-palota feltárja magát annak, aki érdeklődően fordul felé. Nem véletlen, hogy egy ajtó kifelé vagy befelé nyílik, vagy hogy a királylépcső nem közvetlenül a királyi páholyhoz vezet, hanem egy rövid szakaszon a nemességnek is volt alkalma találkozni az uralkodóval. Amikor az ember rájön ezekre a finomságokra, akkor érzi, hogy részese ennek az egésznek” – véli Czigner László. Bertók László is szívesen foglalkozik a Ház múltjával, szabadidejében például az operaházi Arcképcsarnokban található személyek életét igyekszik jobban megismerni. „Szeretném tudni, kik vannak a falakon, és érdekel azoknak a mesterembereknek a munkája, akik az Operaház építésén dolgoztak.” Az Operaház épületét utoljára 1984-ben újították fel, így a most zajló korszerűsítés már nagyon időszerű volt. „Az üzemeltetés szempontjából sokat remélünk ettől a folyamatától.

A munkálatok során kicserélik a nyílászárókat, javul az épület szigetelése, új, kényelmesebb nézőtéri székeket helyeznek el és minden szinten korszerűbb lesz a Ház, amitől én azt várom, hogy amikor mindenki visszatér, még több mosoly lesz majd az arcokon” – jegyzi meg Czigner László.

A korszerűsítés ideje alatt az Erkel Színházban bonyolítják le azokat a rendezvényeket, amelyeknek eddig az Operaház adott otthont. Az épület gondnoka, Fokta Zoltán már megtapasztalhatta, mit jelent egy korszerű épületben dolgozni, hiszen a II. János Pál pápa téren álló egykori Népopera néhány éve teljes felújításon esett át. „Sokkal eredményesebben tudjuk ellátni a feladatainkat, nem kell folyton toldozni-foltozni.” A két gondnokság rendszeresen egyeztet az aktuális feladatokról, és amit kell, közösen oldanak meg. „Idén a báli szezon részeként az Erkel Színházban rendeztük meg a *Ring Estélyt*, amelyre már jó előre felkészültünk. Ezeknek a rendezvényeknek a zökkenőmentes lebonyolítását mindig együtt igyekszik biztosítani a műszaki stáb.”

Az elmúlt években még jobban kinyílt a közönség felé az intézmény, gondoljunk csak az Opera Shopra vagy a népszerű Opera Caféra. Az új funkciók a gondnokság számára is új feladatokat jelentenek. „Ez az épület nem egy múzeumi tárgy, tehát használni kell, de csak úgy, hogy az utókornak is megmaradjon. Vigyáznunk kell rá” – vallja Bertók László, amely gondolatot kollégája, Czigner László is osztja. „Sok döntésem abból fakad, hogy szeretném majd az unokámnak is megmutatni, milyennek láttam. Legyen nyitott a Ház, és találjuk meg az egyensúlyt, hiszen ez mégiscsak egy több mint 130 éve épült műemlék.” ○

Túraútvonalak mentén

Fotó: Nagy Attila

Folytatódott a Kárpát-Haza OperaTúra. A mintegy négyszáz fős karaván a február 6. és 24. között lezajlott turné második szakaszában Kárpátalja és Felvidék, harmadik etapjában Délvidék és Őrvidék városait kereste fel. Erkel Hunyadi László című operája, valamint Lehár A víg özvegyének balettváltozata ismét elkápráztatta a határainkon túl élő magyarokat. A közönség soraiban azonban a többségi társadalom tagjai és olyanok is jelen voltak, akik több tíz vagy épp több száz kilométert utaztak a nem mindennapi kulturális élményért.

„Az előadásban megvolt minden, ami ahhoz szükséges, hogy a közönség kitűnően szórakozzon: könnyed és kiválóan előadott operettzene, fülbemászó dallamok, szemet kápráztató kosztümök s természetesen a kecsességében semmihez sem hasonlítható balett. A háromórás előadás akár orvos is felírhatta volna terhelt idegkerekre. (...) Az anyaország és Kárpátalja összefogásával sikerült a hatalmas technikai és személyi háttérű produkciót vidékünkre hozni és a helyszínt maximálisan az előadás igényeihez igazítani.”
(Kiss Julianna, Kárpátalja.ma)

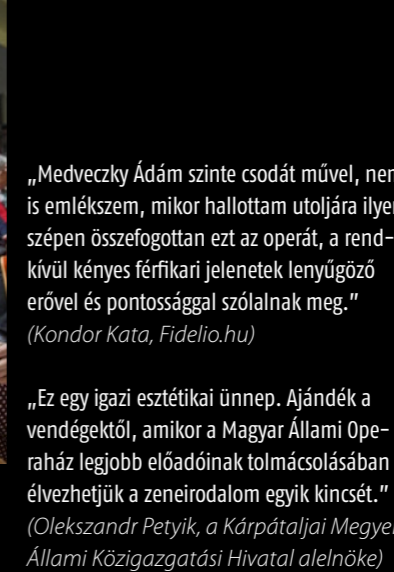
Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

„Ez a turné valójában arról szól, hogy egy nemzet vagyunk, összetartozunk, és ez az érzés az, ami táplál minket, ami erőt adhat a mindennapokhoz. Valójában ez a legnagyobb ajándék.”
(Nagy Dávid, Érsekújvár alpolgármestere)

„Szappanos Tibort V. László szerepére teremtették: tökéletes lírai tenor. (...) A lelátón ülők legtöbbje egyedül Miklósa Erikát ismerte, aki Gara Mária szerepében igazi dívaként tündökölt. (...) A Medveczky Ádám vezényletével felvonuló zenekar elképesztő, lenyűgöző. (...) És külön öröm, hogy zenekari árok hiányában ezúttal látni is lehetett őket. (...) Fergeteges, pörgős táncjátékot láthattunk (A víg özvegyben – a szerk.), a klasszikus balett, a show-tánc, a társastánc (főleg a valcer), a revü és a népi elemek tökéletes összehangolásával, sok átöltözéssel, szép kosztümmel.”
(Juhász Katalin, Új Szó)

Fotó: Berecz Valter

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Ennél felemelőbb programot nem is lehetett volna kitalálni!”
(Kokos Anna Mária)

„Köszönjük, hogy részesei voltunk ennek a csodálatos eseménynek! Felejthetetlen élmény volt számunkra.”
(Oszuszi Marianna)

„Egy sportszarnokot is lehet operaházzá varázsolni.”
(Popovics Pál)

„Imádom az Opera Zenekarát!”
(Komon Ágnes)

„A burgenlandi magyarok nevében szeretnék a mai remek felsőöri előadáshoz gratulálni, és mindenkinek köszönetet mondani. Nagy élmény és felejthetetlen est volt!”
(Katharina Dowas)

„Kedves Főigazgató Úr! Köszönöm ezeket a turnékat! Engedje meg, hogy drága lendvai barátom leveléből idézzek: »Megnéztük mindkét előadást. Ilyen még nem volt ebben a városban. Öröm és büszkeség volt ott lenni. Már az csodaszerrű, hogy Budapest 'eljött' Lendvára. Amíg ezt leírtam, könnyes lett a szemem. S igen, az ajándék: az Operaház története (könyv és CD), Útravaló CD, kitűző Kárpát-Haza OperaTúra felirattal. És minden szöveg mind a két nyelven olvasható volt, előadás közben is. Nem volt olyan, amire nem gondoltak, készültek volna, csakhogy minden kifogástalan és nagyszerű legyen mindenki számára. Mindegyik előadás kezdetén elhangzott a magyar himnusz. A színpad felett ott volt az aranszínű magyar címer. Már a látvány is felemelő volt.«”
(Lovas Erika)

Fotó: Berecz Valter

Ütközések

Jacques Offenbach első, szinte elfeledett operája Anger Ferenc rendező, az Opera művészeti igazgatója szerint „gondos szerkesztéssel, mély érzelmekkel és hihetetlen magas szakmai tudással megkomponált muzsika”, amelyben – tette hozzá Kesselyák Gergely karmester – „egy sikeres opera lehetősége rejlik”. A rajnai sellőket a budapesti dalszínház magyarországi bemutatóként tűzte műsorra februárban.

○ ULBRICH ANDREA, RÁCZ RITA, GÁBOR GÉZA | Fotó: Berecz Valter

○ KESZEI BORI, KRISTOFORI FERENC, NÉMETH JUDIT, KOVÁCS ISTVÁN
Fotó: Rákossy Péter

○ LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, RÁCZ RITA | Fotó: Berecz Valter

„Hedwig szerepe és szólama pontosan illik Németh Judit hangjához és előadói formátumához. (...) Boncsér Gergely egyre ígéretesebb lírai tenorállományunk tán legszebb hangú éneke. (...) Szegedi Csaba alakítása játékban és hangilag is kifogástalannak bizonyult.”
(IVA, CaféMomus.hu)

○ KESZEI BORI | Fotó: Rákossy Péter

○ HAJA ZSOLT | Fotó: Rákossy Péter

„Kesselyák Gergely dirigálta az estét minden fölöslegességgel, precízen, pontosan összehangolva a zenekart a színpad eseményeivel. Az énekesek jó teljesítményt nyújtottak. (...) Szegedi Csaba és Kovács István szerepe jól karakterizált, erőteljes hanggal könnyedén vették az akadályokat még a finomabb, lágyabb hangszínt igénylő jelenetekben is. Kétségtelenül Ulbrich Andrea meghatározó oszlopa a produkciónak a fájdalmas, bosszúvágytól fűtött anya szerepében. Jelenléte karizmatikus. Figyelemre méltóan képes óriási hangerejét teljes egészében uralni.”

(Vincenzo Basile Polgár, Terasz.hu)

„A díszlet központi eleme egy híd, amelynek építése elakadt, nem vezet sehová. Jól mutat, látványosan kihasználható fizikai valójában is, metaforikus jelentésrétgei pedig igen gazdagok. (...) Különösen erős volt a férfi szereplőgárda, Gábor Géza szépen megfelel szerepe kívánalmainak. Boncsér Gergely, a tenor hős kiváló, az intrikus pedig, a bariton Szegedi Csaba az öttagú főszereplőcsapat tán legnagyobb erőssége. Figyelemre méltóan jó állapotban van a kórus, megszólalásaival mindig élményteli jelen.”

(Varga Péter, Népszava)

„Telitalálat volt Hedwig szólamára Ulbrich Andrea, aki nagyszerű formában, árnyalatokban gazdagon, kifejezően énekelte végig az estét. (...) Conrad von Wenckheimként határozott jelenség volt a színpadon Szegedi Csaba, akinek éneklése és színészi

○ KESZEI BORI | Fotó: Rákossy Péter

alakítása is kifogástalan volt. A Gottfriedet megformáló Kovács István ezúttal is kulturált énektechnikával, üzembiztosan énekel, miközben hitelesen közvetítette a figura szándékainak makulátlan tisztaságát, erkölcsösségét. A Franzként színpadra lépő László Boldizsár jól végiggondolt szerepformálással varázsolta elénk a zavarodott, emlékeit elvesztő katonát, vokálisan is kellő drámai erővel abszolválva szólamát. A kisebb szerepekben Kristofori Ferenc (Egy földműves) és Irlanda Gergely nyújtott figyelemreméltó alakítást.”

(Péter Zoltán, Operaportál.hu)

„A Magyar Állami Operaház kórusa (Csiki Gábor vezetése alatt), mint mindig, most is a legjobb formáját hozta, és a kiejtést illetően is felkészültek voltak. (...) Az Opera Zenekarának pulpitusán értő kezekben volt a zenei irányítás: Kesselyák Gergely személye zenei szempontból garanciát jelentett az este nagy sikerére. Offenbach

csodálatos dallamai kiemelkedő szépségben szólaltak meg.”

(Harald Lacina, Der neue Merker)

„Anger Ferencék merész és ügyesen végiggélt ötlettel az előadás középpontjába egy hidat helyeztek. (...) A rajnai sellők varázsos vonulatát pedig a szereplők fehérbe öltöztetett, táncos alakmásai (koreográfus: Venekei Marianna) mentik ki a balettbetétek tradicionális ürességéből.”

(László Ferenc, Magyar Narancs)

„Csak üdvözölni lehet a Magyar Állami Operaház azon törekvését, hogy ritkán játszott, kurióznak számító műveket állítanak színpadra. Ha ehhez okos és átgondolt koncepció is társul, az igazán különleges előadásokat eredményezhet. Jacques Offenbach A rajnai sellők című operájának Erkel színházbeli bemutatója egyértelműen ezek sorába tartozik.”

(Békefi Teodóra, Operavilág.net)

○ KISS TIVADAR, FODOR BEATRIX, GEIGER LAJOS, RÖSER ORSOLYA HAJNALKA, PALERDI ANDRÁS, LÉTAY KISS GABRIELLA, MELÁTH ANDREA | Fotó: Rákossy Péter

Megkerülhetetlenül

Feketék vagy fehérek énekeljék, Amerikában játszódjon vagy két világ közt otthontalanul, a csaknem negyven évvel ezelőtti, hazai előadás vagy a mostani volt érvényesebb? Számos kérdés vetődött fel, vélemények és ellenvélemények ütköztek egymással a Porgy és Bess® premierje kapcsán, mert bizonyossá vált: nem lehet szó nélkül elmenni The Gershwins® műve mellett.

○ BALCZÓ PÉTER, LÉTAY KISS GABRIELLA | Fotó: Rákossy Péter

„Fontos ez a mű, érezhetően nagyon szeretik a nézők, kiugró az érdeklődés iránta. Nem lenne szerencsés, ha nem élhetne tovább a produkció. Annak, hogy csak feketék adhassák elő a művet, hangsúlyos értelme volt a megszületésekor, amikor a Metropolitan Opera is be akarta mutatni, de még ott nem léphettek föl színes bőrrűek. Az is tény, hogy ebben az operában rendkívül lényegesek a recitativók, és ezek olyan dialektusban íródtak, amiket netán fehérek nem tudnak hitelesen kiejteni. De attól, hogy esetleg Verdit az olaszok játsszák a legjobban, még nem érdemes megtagadni másoktól az előadás jogát. Szerintem az lenne a legfontosabb, hogy a Porgy és Besst, ami úgy dallamos, úgy

népszerű, hogy közben fölöttébb tartalmas is, minél többen megismerhessék.”
(Bóta Gábor, Fühü.hu)

„Talán Gershwinnek sem volna kifogása a magas szinten előadott, jelzésértékűen szcenírozott oratórium ellen, mivel az előadásnak nem célja az amerikai dél (Deep South) megidézése, inkább a mű általános érvényű gondolatait emeli ki, ezáltal téve kortól és földrésztől függetlenné, élővé az operát. (...) Az énekhangok egytől egyig kiválóak, de Palerdi András (Porgy), Létay Kiss Gabriella (Bess) és Bakonyi Anikó (Serena) kiemelkedő. Barta Dóra koreográfiája érzékeny és látványos, a táncosok – bár csak pillanatokat kapnak

– lenyűgözőek. Kálid Artúr és Nagy Dániel Viktor prózai színészek alakítása, játékos angolsága üdítő színfolt. Az előadás nem bántó, főleg nem rasszista, inkább közelebb hozza a történetet a mai nézőkhöz.”
(Kézdi Beáta, Heti Válasz)

„Balczó Péter a műből magánszámként messzire kilógó remekléssé tette az It Ain't Necessarily So előadását. A tenorok amúgy is jók voltak ezen az estén: Kiss Tivadar (Mingo) színpadi jelenlétének állandó, üdítő motiváltsága meg Szerekován János (Rákáros) vokális merészsége is az előadás nyereség rovatába illett. (...) A Besst alakító Létay Kiss Gabriella (...), Róser Orsolya Hajnalka (Clara), Meláth

Andrea (Mária) és Bakonyi Anikó (Serena) hangját – és gullah dialektusú angolját – is megfelelőnek éreztük.”
(László Ferenc, Magyar Narancs)

„Örömteli a zenei megvalósítás Dénes István karmester avatott irányításával, illetve az énekesek teljesítménye. (...) Róser Orsolya Hajnalka excellált a bölcsődal előadásában, illetve Clara szerepében, és tetszett Fodor Beatrix megformálása is. A Besst alakító Létay Kiss Gabriella és Sáfár Orsolya szépen szárnyaló hangjában, vokális teljesítményében sem volt hiba. (...) Balczó Péter alakítása kifogástalan, és nem először jelzi, hogy a karakter-szerepkörben nőhet majd naggyá.”
(IVA, Café Momus.hu)

○ FODOR GABRIELLA, BAKONYI MARCELL, SZÁNTÓ ANDREA | Fotó: Nagy Attila

○ SZEGEDI CSABA, SÁFÁR ORSOLYA | Fotó: Nagy Attila

Visszatekintő

„A *Porgy* előadása ma éppoly hiánypótlás, mint csaknem fél évszázada volt. Ez az egyik fontos és dicséretes dolog, ami az Erkel Színház új bemutatójáról elmondható. A másik, hogy nagyszerű a produkció zenei színvonala. Dénes István vezényletével pompásan szólalnak meg Gershwin dallamai, a kórusok tiszta hangzással töltik be a teret. (...) A mostani produkciónak talán még ma is merész újdonsága, hogy a darabot kivette a fekete bőrűek közegeiből, szembeszegülve a szerző testvérének, Ira Gershwinnek a végrendeletében megfogalmazott követelményével, amely szerint csak fekete szereplők adhatnák azt elő. Ezúttal még csak nem is festik magukat feketére az énekesek, mint ahogy azt az 1970-es előadásban is tették. Ezzel az egyszerű gesztussal, máris egyetemesebbé, általánosabbá válik az előadás sugallata.

Nem elsőrendűen fekete, hanem elsősorban emberi történetet látunk, amilyen bőrszíntől függetlenül megeshet bárhol.”
(Zappe László, *Fidelio.hu*)

„Zseniális és szerethető ez a zene. Az előadást pedig kifejezetten feldobta, hogy a társulat tagjain is érződött, odavannak érte. A Dénes István dirigálta zenekar és a kórus is. Kivételesen kiváló énekesi teljesítményeknek örülhettünk, Bakonyi Marcell (*Porgy*), Sáfár Orsolya (*Bess*), László Boldizsár (*Sporting Life*) és Szegedi Csaba (*Crown*) nemcsak hangban nyújtottak maradandót, hanem hitelesen bújtak be a fekete figurák bőrébe.”

(Devich Márton, *Magyar Idők*)

„Jó választás volt a kábítószerárus *Sporting Life* szerepére László Boldizsár,

aki remek színészi alakítással örvendeztetett meg bennünket, miközben jó stílusismerettel, élvezetesen adta elő a jazzes muzsikát. (...) A Claraként színpadra lépő Fodor Beatrix szép dallamivekkel, érzelmi árnyalatokban gazdagon énekelt. Haja Zsolt a tőle megszokott gördülékeny és színvonalas alakítást nyújtva keltette életre Jake alakját. (...) Az opera előadása során komoly feladat hárul az énekkara, az Opera kórusa pedig ezúttal is nagy profizmussal szólaltatta meg a hatalmas kórustablókat. Dénes István nem először vezényelte a darab előadásait, így nem volt meglepő, hogy kellő stílusismerettel, biztos kézzel vezette a zenekart.”

(Péter Zoltán, *Operaportál.hu*)

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„A *Porgy* ilyen szintű értelmezése egyedi és színpadra való, főleg itt a Kárpát-Menedében! A történet hű maradt az eredetihez, és azt hiszem George Gershwin büszke lett volna egy ilyen műértelmezésre.”

(Tajti Tamás)

„Igazán gyönyörű a díszlet.”

(Soós Olivér)

„Láttam, és jó, színvonalas előadás, nem éreztem hiányát a fekete énekeseknek, bár a darab róluk szól. Egyébként is, egy jó énekes-színész el tudja hitetni a közönséggel a játszott figurát. Pavarotti például csodás Rodolfo volt a *Bohémélet*-ben és senki nem akadt fenn azon, hogy az éhező költőt egy jócskán testes ember játssza.”

(Platthy Magdolna)

„Hány fekete Otellót láttunk életünk során? Őszintén. És akkor fordítsuk meg a »problematikát«, minden fehér szerepet csak fehér játszhat?!”

(Nagy Katinka)

PAPAGENO

magazin | blog | stream

- 1 év
- 2 fesztiválszínpad
- 31 blog
- 39 kiadvány
- 1949 cikk
- 10 000 Facebook-követő
- 35 040 óra stream

Köszönjük, várjuk Önöket a második felvonásra is!

Műpás élmények

A január végi, három koncertszerű előadás első estéjén az *Otello* című operában többek között Rost Andrea, Németh Judit, Kálmándy Mihály és Balczó Péter voltak Aleksandrs Antonenko partnerei. Az előadás karmestere, Kocsár Balázs szerint „az Opera Zenekara és Énekkara igazán a legméltóbbak arra, hogy egy ilyen nagyszerűen megírt művet Magyarországon előadhassanak”. A második nap *Az árnyék nélküli asszony* szólalt meg, Halász Péter vezényletével. A dirigens így nyilatkozott: „A darab 2014-es hazai bemutatóját vezényelni megtiszteltetés, és felelősségteljes feladat volt. Nagy öröm számomra, hogy a Műpában is előadhattuk ezt a számos kihívást jelentő, csodálatos alkotást.” A harmadik nap a Héja Domonkos irányította *Turandot* hangzott el, amely szintén nagy sikert aratott.

Fotó: Nagy Attila

UJVÁRI GERGELY, BALCZÓ PÉTER, CSERHALMI FERENC, NÉMETH JUDIT, ALEKSANDRS ANTONENKO, ROST ANDREA, KÁLMÁNDY MIHÁLY | Fotó: Nagy Attila

SÜMEGI ESZTER, HÉJA DOMONKOS | Fotó: Nagy Attila

AZ OPERAHÁZ GYERMEKKARA | Fotó: Nagy Attila

RÁLIK SZILVIA | Fotó: Nagy Attila

SÜMEGI ESZTER | Fotó: Nagy Attila

HALÁSZ PÉTER | Fotó: Nagy Attila

KOCSÁR BALÁZS | Fotó: Nagy Attila

ROST ANDREA | Fotó: Nagy Attila

KOMLÓSI ILDIKÓ | Fotó: Nagy Attila

Közeledni a zenéhez

Egy győri balettelőadás lett Barabás Éva végzete tizennyolc éves korában, azóta érzi azt, hogy szeretne minél többet megtudni a klasszikus zenéről, operáról, táncművészetről. Az RTL Klub neves műsorvezetője szerint új megközelítéssel csábíthatjuk el az e műfajoktól idegenkedőket.

Zsiray-Rummer Zoltán

○ BARABÁS ÉVA | Fotó: RTL Klub - Nánási Pál

○ BABÁCSI BENJAMIN ZOLTÁN, RÓNAI ANDRÁS TÓZSEF, CSIBI LÁSZLÓ
PESEL ANITA TIFFANY | Fotó: Rákossy Péter

Évek óta az Óbudai Nyár koncertjeinek műsorvezetője, jól sejtjük, hogy nem csak egyszerű munka ez, hanem vonzódik is a zenéhez?

Gyerekkoromban ritkán jutott el hozzám a klasszikus zene, az opera vagy a balett műfaja. Jóval később határoztam el, hogy elmélyülök ezekben, és azóta is folyamatosan képezem magam e téren. Én vagyok az az amatőr közönség, aki szeretné jobban megismerni ezt a világot. Úgy gondolom, hogy a muzsika kinyitja a lelket, teljesebbé válhat tőle az élet. Az Óbudai Danubia Zenekarral pedig kitartó együttműködés alakult ki, nem csak a sajtótájékoztatóikon veszek részt, hanem már egy pódiumon is álltam velük: amikor az említett nyári fesztiválon a *Szentivánéji álomból* játszottak tételeket, a fantasztikus színművésszel, László Zsolttal adtunk elő prózai részleteket a Shakespeare-darabból.

Mikorra datálható az első opera- vagy balettelménye?

Tizennyolc éves koromban, 1987-ben, amikor a Kazinczy-díjak döntősei között

voltam, az volt az egyik jutalmunk, hogy megnézhattuk a Győri Balett legendás *Prospero*-előadását. Popova Aleszja balettművésznőt akkor láttam először. Máig emlékszem, ahogy félkamasz-félfelnőtt lányként az előadás végén sírtam és állva tapsoltam. Talán ez volt az én indíttatásom, és attól kezdve megmaradt a nyitottságom is. Eldöntöttem, hogy ha sikerül az időmet megfelelően beosztani, szeretnék elkezdni hangszeren játszani.

Mit választana, tudja már?

A gitáron gondolkodom, ugyanis nagyon szeretek énekelgetni, és így kísérhetném magamat.

Az utóbbi években volt valamilyen meghatározó operai élménye?

Már felnőtt voltam, amikor először eljutottam az Operába, büszke vagyok a csodás épületre és az intézményre. Az előadások közül nagyon tetszik például a *Hófehérke és a 7 törpe* című balett, háromszor is láttam. Férfi táncos alakítja a Banyát, a velem lévő ismerős és rokon

○ BARABÁS ÉVA, VENEKEI MARIANNA, DÉSZ LÁSZLÓ | Fotó: Rákossy Péter

Rajongó

gyerekek pedig meg is jegyezték: de furcsa öregasszony, milyen nagy a karja! Elképesztő, hogy egy művész a jelmezben és a szerepben így el tud bújni! Később nagyon örültem, hogy Dés László és Venekői Marianna megalkották *A vágy villamosának* balettváltozatát, a beharangozó sajtóeseménynek is részese lehettem. Szerintem rendkívül különleges előadás született. Legutóbb pedig a *Porgy és Bess* című operát néztem meg. Emellett a *Billy Elliot – a Musical* is szeretném megtekinteni, mert – bár Londonban sikerült egy előadásra bejutnom –, itthon sajnos még nem láttam.

○ MAJOROS BALÁZS, LEON CARULLA JESSICA | Fotó: Rákossy Péter

Ezek szerint inkább az újdonságokat keresi, és a nem hagyományos dolgokat.

Igen, és emellett az oldottabb hangulatú környezetben is jobban érzem magam. Így például sosem hagyom ki a Sziget Fesztiválon a Klasszikus, Opera és Jazz Színpadot. Ilyen laza körülmények között a fellépők is másként viselkednek, mint egy hagyományos színtérben, és szerintem a kevésbé fogékony nézők is közelebb kerülnek ily módon a klasszikus zenéhez. Fontosnak tartom, hogy a fiatalabb generációkat is megérintse az opera, a balett és a komolyzene varázsa.

Ez gyakran téma, azaz hogy miként lehet új közönséget nevelni.

Ha például az iskolában az énekzene pedagógus egészen újszerűen közelíti meg a témát, az sikeres lehet. Emlékszem, gimnáziumban a tanárunk feltett egy lemezt, és azt mondta, hogy rajzoljunk zenehallgatás közben. Ez számomra egészen különleges élmény volt, és talán ez is hozzájárult a későbbi nyitottságomhoz. Vagy amikor azt mondta, hogy Beethoven egy „nagy rocker”. Azt gondolom, hogy az ismeretebb részleteket tartalmazó klasszikus zenei válogatáslemezek is jó belépőt jelenthetnek. ○

○ LEON CARULLA JESSICA ÉS A MAGYAR NEMZETI BALETT TÁNCKARA | Fotó: Csibi Szilvia

ERKEL

SZÍNHÁZ THEATRE

2017 18

május
június

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

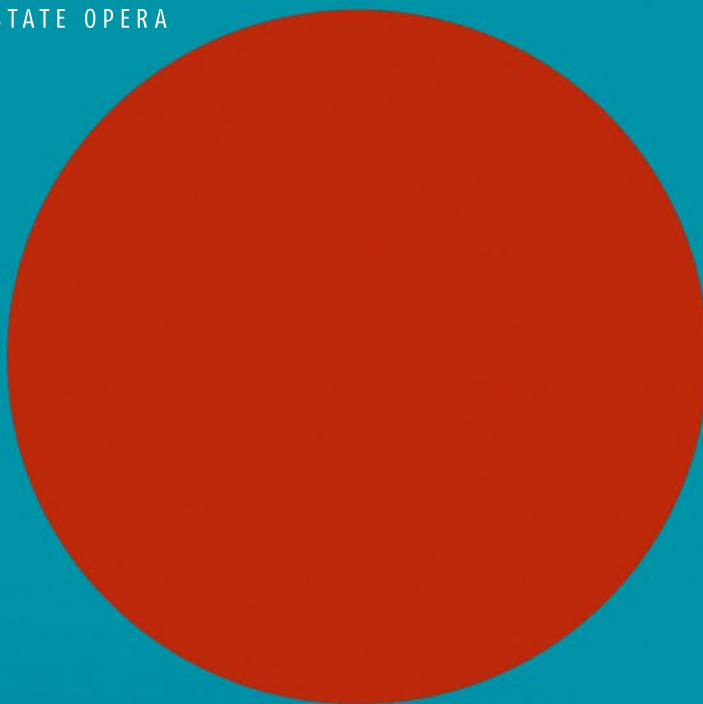
ERKEL

2018. május 2., 3., 4., 8., 9., 10., 11.	Total Dance
2018. május 5.	A varázsfuvola Wolfgang Amadeus Mozart – KismaMatiné
2018. május 5., 6.	A vágy villamosa Venekői Marianna / Tennessee Williams / Dés László
2018. május 7.	Toldy Mária80 – Jubileumi gálaest
2018. május 10.	Wagner, a dalnok
2018. május 12.	Énekkari minifesztivál
2018. május 14.	A kormányzó Hugo Wolf
2018. május 15., 16., 17., 18., 19., 20.	PRIMAVERA '18
2018. május 19.	Zenekari hangversenyek – Kamarazenei koncertek
2018. május 21.	Richter János102 – A szakrális Wagner KÉKSZAKÁLLÚ100 – VÉRTELENÜL (SENZA SANGUE); A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA EÖTVÖS PÉTER; BARTÓK BÉLA
2018. május 24., 28., 29.	Ákos50
2018. május 25., 26., 27.	Hófehérke és a 7 törpe ifj. Harangozó Gyula / Kocsák Tibor
2018. június 1., 2., 3., 7., 8., 9., 10.	Kékszakállú100 – Prolog (R: M. Tóth Géza); A kékszakállú herceg vára (R: Nagy Viktor) Madarász Iván; Bartók Béla
2018. június 4.	Kékszakállú100 – Barbie Blue; A kékszakállú herceg vára (R: Szinetár Miklós) Vajda Gergely; Bartók Béla
2018. június 5.	Best of Ring
2018. június 11.	Csillagszeműek25 – Jubileumi gálaest
2018. június 12.	Pas de Quatre '18
2018. június 14.	IV. Nagy Iván Nemzetközi Balettgála
2018. június 15.	Kádár utolsó beszéde Novák Tamás
2018. június 16.	Csillagóra évadzáró gálaest
2018. június 17.	Billy Elliot – a Musical Sir Elton John / Lee Hall
2018. június 19., 20., 21., 22., 23., 24., 26., 27., 28., 29., 30.	ÓDRY SZÍNPAD
2018. május 11., 15.	VÍGKANTÁTÁK előadás JOHANN SEBASTIAN BACH világi kantátái alapján
2018. május 13., 19.	SIEGFRIED-IDILL, AVAGY EGY BARÁTSÁG VÉGE SZÁLINGER BALÁZS
2018. május 17., 19.	AZ OPERAPRÓBA; A NÉGY ÉVIG TARTÓ ÓRSÉG ALBERT LORTZING; FRANZ SCHUBERT
	KISCELLI MÚZEUM
2018. május 13., 16., 18.	GERMANLATENIGHT (ODA-VISSZA; SANCTA SUSANNA; A BOLYGÓ HOLLANDI NYITÁNYA; A HOSSZÚ KARÁCSONYI EBÉD) PAUL HINDEMITH
	MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD
2018. június 22., 24. (esőnapok: 2018. június 23., 25.)	Salome Richard Strauss
	VÍGSZÍNHÁZ
2018. június 28.	Requiem Giuseppe Verdi

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2018
19

BÉRLETMEGÚJÍTÁS

BÉRLETTEL RENDELKEZŐ NÉZŐINK RÉSZÉRE

március 26–29.

ERKEL SZÍNHÁZ

BÉRLETVÁLTÁS

ÚJ BÉRLETESEINK RÉSZÉRE

április 3. – június 29.

OPERA ÉRTÉKESÍTÉSI CENTRUM

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

EIFFEL ART STUDIOS
EIFFEL
MŰHELYHÁZ

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz